

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงศึกษาธิการแบ่งเขตการศึกษาออกเป็น ๑๒ เขต สำหรับเขตการศึกษา ๓ ประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคใต้ของประเทศไทย ๕ จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี และพัทลุง เพื่อประโยชน์ต่อการพิจารณาและศึกษาถึงความต้องการทางการศึกษาของประชาชนในเขตการศึกษานี้ จึงขอเสนอข้อมูลพื้นฐานของ - และจังหวัดโดยสรุปดังนี้

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ ๗ องศาเหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๐ องศาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ ๖,๖๒๖.๕๐ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๕๕๕ กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ จด จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง

ทิศใต้ จด จังหวัดยะลาและสหพันธรัฐมาเลเซีย

ทิศตะวันออก จด จังหวัดปัตตานี และทะเลในอ่าวไทย

ทิศตะวันตก จด จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล

ภูมิประเทศทางเหนือเป็นที่ราบลุ่ม ทางตะวันออกเป็นที่ราบริมหาด แต่ชายทะเลค่อนข้างไปทางเหนือเป็นเนินทรายสูง ๆ บ้าง ทางใต้ ทางตะวันตก เป็นที่ราบสูงค่อยลาดเทไปทางทะเลสาบสงขลา มีป่าและภูเขาทั่ว ๆ ไป ภูมิอากาศไม่ร้อนจัดในหน้าร้อน และไม่หนาวจัดในหน้าหนาว มีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่าง ๑๓.๓ - ๓๓.๕ มีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนตกเฉลี่ย ๒,๒๓๑.๓ มิลลิเมตรต่อปี

ในปี ๒๕๑๕ จังหวัดนี้แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ อำเภอ หรือ ๑๑๔ ตำบล

๘ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, "สมุดรายนามสถิติจังหวัดสงขลา" หน้าก่อนสารบัญ.

หรือ ๘๗๐ หมู่บ้าน และ ๑๐๗,๗๗๕ บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ๒๘๐,๒๘๓ คน เป็นชาย ๓๘๕,๒๓๑ คน และเป็นหญิง ๓๓๘,๖๖๒ คน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด คือ ป่าไม้ แร่ดีบุก วุลแฟรม แมงกาใต้ พลวง ริงนกนางแอ่น ประชากรมีอาชีพ ทำเหมืองแร่ ทำสวนยาง ทำนา ทำสวน ทำการประมง

การคมนาคมของจังหวัดนี้ในปัจจุบันมี ๓ ทางคือ
ทางบก มีถนนติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ส่วนทางรถไฟมีสถานีรับ - ส่งสินค้า และผู้โดยสาร
ทางน้ำ ติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ บริเวณชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย และติดต่อกับประเทศใกล้เคียงได้ เช่น สหพันธรัฐมาเลเซีย และสิงคโปร์
ทางอากาศ มีสนามบินสำหรับรับ - ส่ง สินค้าและผู้โดยสาร

เนื้อที่ดอกรอง จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๑๘

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	%
เนื้อที่ทั้งหมด	๘,๑๗๐,๖๖๘	๑๐๐.๐๐
เนื้อที่ดอกรอง	๑,๖๐๖,๖๐๘	๓๘.๕๑
ลักษณะการใช้ประโยชน์		
ที่อยู่อาศัย	๖๐,๗๓๘	๑.๒๓
ที่นา	๕,๖๗๗,๓๘๓	๗๖.๘๓
ที่ดินปลูกพืชไร่	๕,๖๓๘	๐.๓๕
ที่ดินปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น	๕๕๗,๕๕๕	๕.๘๖
ที่ดินปลูกพืชผักและไม้ดอก	๘,๑๐๓	๐.๕๐
ที่ป่า	๕๗,๑๕๘	๓.๕๖
อื่น ๆ	๒๕,๕๕๘	๑.๘๘
เนื้อที่ว่างเปล่า	๖,๕๖๘,๘๖๑	๖๑.๘๕

จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ ๑๕ องศาเหนือ และเส้นแวงที่ ๙๙ องศาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ ๑๐,๑๖๘.๙๐๘ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๔๓๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้ คือ

- ทิศเหนือ จด จังหวัดสุราษฎร์ธานีและทะเลในอ่าวไทย
- ทิศใต้ จด จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง และจังหวัดสงขลา
- ทิศตะวันออก จด ทะเลในอ่าวไทย
- ทิศตะวันตก จด จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะภูมิประเทศทางตะวันตกเป็นที่สูง และภูเขาใหญ่เป็นแนวยาวจากเหนือลงใต้ ไปทางใต้ ซึ่งเป็นที่เกิดของแม่น้ำสายต่าง ๆ ที่น้อย ๆ ลาดต่ำลงไปทางทิศตะวันออกจนจดฝั่งทะเล ลักษณะภูมิอากาศไม่ร้อนจัดไม่หนาวจัด มีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่าง ๑๖.๕ - ๓๗.๓ มีปริมาณน้ำฝนที่ตกเฉลี่ย ๒,๔๖๘.๕ มิลลิเมตร ต่อปี

ในปี ๒๕๑๕ การปกครองของจังหวัดนี้แบ่งออกเป็น ๑๓ อำเภอ ๑ ถึงอำเภอ ๑๖๙ ตำบล และ ๑๔๘,๕๓๖ บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ๑,๑๐๑,๐๑๘ คน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ป่าไม้ ไถ่แก่ ไม้ยาง และไม้เบญจพรรณอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีแร่ดีบุก วุลแฟรม และเหล็ก อาชีพที่สำคัญของประชากรคือ การทำนา ทำสวน ทำเหมืองแร่ ทำประมง และการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน คือการทำเครื่องถม

การคมนาคมของจังหวัดนี้ในปัจจุบันมี ๓ ทาง คือ

๕ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, "สมุดรายนามสถิติจังหวัด นครราชสีมา ๒๕๑๔" หนากอนสารบาญ.

ทางบก มีถนนติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ โด่สะควก ส่วนทางรถไฟมีสถานี รับ - ส่ง
 สินค้าและผู้โดยสาร
 ทางน้ำ ติดต่อดู่สะควกกับจังหวัดต่าง ๆ มีอยู่ตามชายฝั่งทะเลทางกำเนอ่าวไทย
 โด่สะควก
 ทางอากาศ มีสนามบิน รับ - ส่ง สินค้า และผู้โดยสาร

๓๕๕
 เนื้อที่ถือครอง จำแนกตามลักษณะการไร่ประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๑๔

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	%
๓๕๕ เนื้อที่ทั้งหมด	๒,๓๕๕,๒๒๕	๑๐๐.๐๐
๓๕๕ เนื้อที่ถือครอง	๒,๕๓๐,๔๐๐	๓๕.๖๖
ลักษณะการไร่ประโยชน์		
๓๕๕ ที่อยู่อาศัย	๕๗,๕๕๕	๓.๔๗
๓๕๕ ที่นา	๑,๓๔๑,๐๖๖	๕.๖๗
๓๕๕ ที่ดินปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น	๔๐๕,๕๐๐	๓๑.๕๗
๓๕๕ ที่ดินปลูกพืชผักและไม้ดอก	๗,๕๖๖	๐.๓๐
๓๕๕ ที่ป่า	๕๖,๖๓๕	๑.๔๕
๓๕๕ อื่น ๆ	๗๕,๑๕๓	๓.๑๔
๓๕๕ เนื้อที่ไม่ได้จำแนก	๓,๔๓๕,๔๖๕	๖๐.๓๔

จังหวัดชุมพร^{๑๐} ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ ๑๐ องศา
 เหนือ และเส้นแวงที่ ๙๕ องศาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ ๕,๙๕๕.๖๖ ตารางกิโลเมตร อยู่
 ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๕๖๕ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับนี้ คือ

^{๑๐} สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, " สมุดรายนงานสถิติจังหวัด
 ชุมพร : ๒๕๑๔ " หน้าก่อนสารบัญ.

ทิศเหนือ จด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ จด จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก จด อ่าวไทย

ทิศตะวันตก จด จังหวัดระนอง และจังหวัดมะริดของประเทศพม่า

จังหวัดชุมพร เป็นจังหวัดชายทะเล และชายแดน เพราะท้องที่อำเภอท่าแซะ ติดต่อกับจังหวัดมะริดประเทศพม่า พื้นที่ทางทิศตะวันตกเป็นเนินสูง มีเทือกเขาตะนาวศรี - เป็นแนวยาว มีห้วยและลำธารเกิดขึ้นในบริเวณนี้แล้วค่อยลาดต่ำลงไปทางทิศตะวันออกจนจรด ริมทะเล ที่ดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก ภูมิอากาศเย็นสบายตลอดปี มีความ - แดดทางของอุณหภูมิมิระหว่าง ๑๓.๐° - ๓๕.๐° มีปริมาณน้ำฝนตกเฉลี่ย ๑,๕๒๖.๕ มิลลิเมตร

ในปี ๒๕๑๕ การปกครองของจังหวัดนี้แบ่งออกเป็น ๕ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ หรือ ๒๑ ตำบล หรือ ๔๓๓ หมู่บ้าน และ ๔๔,๒๖๐ บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ๒๖๖,๘๒๐ คน เป็น ชาย ๑๓๖,๒๓๓ คน และเป็นหญิง ๑๓๐,๖๘๗ คน

ทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัดได้แก่ ป่าไม้เบญจพรรณ แร่หินกบ และรังนกนาง แอน ส่วนอาชีพที่สำคัญของประชากรคือ การทำนา ทำสวน ทำป่าไม้ ทำการประมง ทำ - เหมืองแร่ และการทำรังนก

การคมนาคมของจังหวัดนี้มี ๒ ทาง คือ

ทางบก มีถนนติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ส่วนทางรถไฟมีสถานี รับ - ส่ง สินค้าและ

ผู้โดยสาร

ทางน้ำ ติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ชายทะเลทางก้นอ่าวไทย

พื้นที่ถือครอง จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๑๔

รายการ	พื้นที่ (ไร่)	%
พื้นที่ทั้งหมด	๓,๕๘๑,๒๕๐	๑๐๐.๐๐
พื้นที่ถือครอง	๒๒๒,๒๓๒	๑๗.๓๓
ลักษณะการใช้ประโยชน์		
ที่อยู่อาศัย	๘,๘๘๑	๑.๘๘
ที่นา	๑๘๘,๐๘๐	๓๑.๘๘
ที่ดินปลูกพืชไร่	๕๕๐	๐.๐๘
ที่ดินปลูกไม้ผลและ ไม้ยืนต้น	๓๒๘,๒๒๘	๕๘.๕๓
ที่ดินปลูกพืชผักและ ไม้ดอก	๑,๒๑๐	๐.๑๘
ที่ป่า	๒๘,๕๘๒	๓.๘๕
อื่น ๆ	๒๓,๒๓๕	๓.๘๐
พื้นที่ไม่ได้จำแนก	๒,๘๒๘,๘๑๘	๘๒.๖๗

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๑๑ ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ประมาณ เส้นรุ้งที่ ๕ องศาเหนือ และเส้นแวงที่ ๘๘ องศาตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ ๑๒,๘๑๑.๐๗ ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๒๕๑ กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้ คือ

๑๑ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, " สมุดรายนงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี : ๒๕๑๔ " หน้าก่อนสารบัญ.

ทิศเหนือ จด จังหวัดชุมพร และทะเลในอ่าวไทย

ทิศใต้ จด จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดกระบี่

ทิศตะวันออก จด จังหวัดนครศรีธรรมราช และทะเลในอ่าวไทย

ทิศตะวันตก จด จังหวัดระนอง และจังหวัดพังงา

ภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ทางตะวันตกเป็นเทือกเขาบริเวณตอน
ใกล้ทะเล เป็นที่ราบอุดมไปด้วยป่าไม้ มีแม่น้ำใหญ่คือ แม่น้ำตาปี แม่น้ำพุมดวง และมี -
คลองสำคัญเป็นสาขาของแม่น้ำตาปีรวม ๒ สาย คือ คลองขจรัง คลองพุนนิน คลองมะขาม-
เตี้ย คลองท่ากบ คลองอิปัน และคลองสินปุน ส่วนแม่น้ำพุมดวงมีคลองสำคัญ ๓ สาย คือ
คลองนันทน์ คลองพระแสง และคลองศก ภูมิอากาศไม่ร้อนและไม่หนาวจัด มีความแตกต่าง
ของอุณหภูมิระหว่าง ๑๒.๘ - ๓๘.๕ มีปริมาณน้ำฝนตกเฉลี่ย ๑,๘๘๘.๐ มิลลิเมตร

ในปี ๒๕๑๕ การปกครองจังหวัดแบ่งออกเป็น ๑๐ อำเภอ และ ๕ กิ่งอำเภอ
หรือ ๑๘๖ ตำบล หรือ ๕๓ หมู่บ้าน และ ๗๘,๒๓๘ บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕๑๓,
๕๘๗ คน เป็นชาย ๒๕๓,๑๑๖ คน และ เป็นหญิง ๒๕๘,๔๗๑ คน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด คือ ป่าไม้ ยางพารา รั้งนกนางแอ่น
แร่ดีบุก รุกเขรม พลอย เหล็ก ยิปซัม อาริพีที่สำคัญของประชากร คือ การทำนา
ทำสวน ทำไร่ ทำป่าไม้ ทำสวนยาง ทำเหมืองแร่

การคมนาคมของจังหวัดในปัจจุบันมีอยู่ ๒ ทาง คือ
ทางบก มีถนนติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ส่วนทางรถไฟมีสถานี รั้ง - ส่ง
สินคา และบุญไถยสาร
ทางน้ำ ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงที่อยู่ชายทะเลด้านอ่าวไทยได้สะดวก

๕๕๔
เขตติดต่อรอง จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๑๔

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	%
๕๕๕ เนื้อทั้งหมด	๔,๐๐๖,๔๗๕	๑๐๐.๐๐
๕๕๖ เขตติดต่อรอง	๑,๖๕๔,๕๕๕	๒๖.๕๕
ลักษณะการใช้ประโยชน์		
ที่อยู่อาศัย	๒๖,๓๗๖	๑.๖๕
ที่นา	๓๒๕,๕๕๑	๒๖.๑๑
ที่ดินปลูกพืชไร่	๓๒,๐๑๕	๑.๕๕
ที่ดินปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น	๑,๐๕๕,๕๓๐	๒๓.๕๓
ที่ดินปลูกพืชผักและไม้ดอก	๒,๕๕๑	๐.๑๖
ที่ป่า	๕๖,๕๕๐	๕.๖๕
อื่น ๆ	๕๖,๕๕๑	๕.๕๕
๕๕๗ เนื้อที่ไม่ได้จำแนก	๖,๓๕๗,๕๑๗	๑๕.๕๑

จังหวัดพัทลุง เป็นจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย ตั้งอยู่ประมาณเส้นรุ้งที่ ๗ องศาเหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๐ องศาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ ๓,๖๖๕.๕๓ ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๕๕๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้ คือ

ทิศเหนือ จด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ จด จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันออก จด จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก จด จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล

ภูมิประเทศจังหวัดพัทลุงมีภูเขา ป่า และเนินสูง อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ลาดลงทางทิศตะวันออกจนจดทะเลสาบ มีภูเขาและเนินกระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ระหว่างที่ลอนเป็นที่ราบเหมาะแก่การทำนา ภูมิอากาศไม่ร้อนจัดไม่หนาวจัด มีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่าง ๑๗.๗ - ๓๗.๕ ปริมาณน้ำฝนตกเฉลี่ย ๑,๕๐๐.๕ มิลลิเมตรต่อปี

ในปี ๒๕๑๗ การปกครองของจังหวัดนี้แบ่งออกเป็น ๔ อำเภอ หรือ ๘๗ ตำบล หรือ ๘๗ หมู่บ้าน และ ๓๑,๘๖๘ บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ๓๕๖,๖๑๔ คน เป็นชาย ๑๗๗,๐๗๐ คน และเป็นหญิง ๑๗๙,๕๔๔ คน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดคือ ป่าไม้ ไร่ไถ่ ไร่เบญจพรรณ อาชีพที่สำคัญของประชากรคือ การทำนา ทำสวน ทำการประมง อุตสาหกรรมในครัวเรือนได้แก่ การทอกระสอบ กระจุก

การคมนาคมของจังหวัดนี้ ปัจจุบันมี ๒ ทาง คือ

ทางบก มีถนนติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ส่วนทางรถไฟไม่มีสถานี รับ - ส่ง สินค้า และผู้โดยสาร

ทางน้ำ มีการคมนาคมทางน้ำติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ริมทะเลสาบ

เนื้อที่ถกครอง จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๑๘

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	%
เนื้อทั้งหมด	๒,๐๘๓,๑๒๕	๑๐๐.๐๐
เนื้อที่ถกครอง	๘๘๕,๑๕๑	๔๓.๗๖
ลักษณะการใช้ประโยชน์		
ที่อยู่อาศัย	๒๑,๘๑๓	๒.๓๘
ที่นา	๖๘๒,๒๘๖	๗๖.๘๓
ที่ดินปลูกพืชไร่	๑๓,๐๓๘	๑.๕๖
ที่ดินปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น	๑๘๕,๕๓๘	๒๐.๖๘
ที่ดินปลูกพืชผักและไม้ดอก	๓,๕๘๓	๐.๔๐
ที่ป่า	๑๕,๖๒๕	๑.๗๕
อื่น ๆ	๑๓,๖๗๖	๑.๕๓
เนื้อที่ไม่ได้จำแนก	๑,๑๙๘,๘๗๔	๕๖.๒๔

ปีพ.ศ. ๒๕๐๕ กองการวิจัย^{๑๓} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำ
รายงานผลการสำรวจภาวะการศึกษาในจังหวัดของภาคศึกษา ๓ ในส่วนที่เกี่ยวกับนักเรียน
ไกล่ฉจรถึงวิชาที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ในชั้น นักเรียนให้คำตอบโดยสรุปว่า ชอบเรียนวิชา
ต่อไปนี้มากที่สุดตามลำดับ คือ

๑. พลศึกษา
๒. วิทยาศาสตร์
๓. ภาษาไทย
๔. สังคมศึกษา
๕. ภาษาอังกฤษ
๖. หัตถศึกษา - ศิลปศึกษา
๗. กติกาศาสตร์

เกี่ยวกับการเรียนต่อไปในชั้นสูงต่อไปนั้น นักเรียนตอบว่า

๑. จะเรียนต่อทางอาชีวศึกษา ร้อยละ ๔๖.๖๓
๒. จะเรียนต่อไปในชั้น ม.ศ. ๔ - ๕ ร้อยละ ๓๑.๔๘
๓. จะเรียนเพียงชั้นมัธยมปีที่ ๖ ร้อยละ ๑๕.๙๖

สำหรับนักเรียนที่ตอบว่า จะเรียนเพียงชั้นมัธยมปีที่ ๖ นั้น ให้เหตุผลว่า เพราะ
ผู้ปกครองไม่มีเงินส่งให้เรียน และต้องออกไปประกอบอาชีพซึ่งผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่
ส่วนที่ตอบว่าผู้ปกครองไม่ให้เรียนและไม่อยากเรียนนั้นมีจำนวนน้อย

ส่วนนักเรียนที่ตั้งใจจะเรียนในชั้นม.ศ. ๔ - ๕ นั้น จะเลือกเรียนในโรงเรียน
ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนา กับโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดระนอง ซึ่งมีจำนวนร้อยละ
๔๓.๔๕ เท่ากัน นักเรียนที่เลือกเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดอื่นในส่วนภูมิภาคมีร้อยละ

^{๑๓} กองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, " รายงานผลการสำรวจ
ภาวะการศึกษาในจังหวัดของภาคศึกษา ๓ พ.ศ. ๒๕๐๕ " , โรงพิมพ์การศาสนา พ.ศ.
๒๕๐๕, หน้า ๕๗ - ๖๔.

มี รอยละ ๑๓.๐๘ และจะเลือกเรียนแผนกวิทยาศาสตร์ รอยละ ๖๐.๗๕ แผนกอักษรศาสตร์ รอยละ ๓๘.๑๖

นักเรียนที่ตอบว่าจะเรียนต่อทางอาชีวศึกษานั้น จะเลือกเรียนในโรงเรียน	
๑. ปีกหักครุ ป.กศ. ในส่วนภูมิภาค	รอยละ ๒๐.๐๐
๒. พยายามลด งดุงครรภ และอนามัย	รอยละ ๑๑.๑๖
๓. นายสิบกองทัพบก	รอยละ ๑๐.๑๓
๔. เตรียมทหาร	รอยละ ๘.๓๐
๕. วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ (สงขลา)	รอยละ ๗.๕๐
๖. ปีกหักครุพลานามัย	รอยละ ๕.๕๘
๗. พณิชยการ	รอยละ ๔.๖๕
๘. ช่างกล	รอยละ ๓.๗๖
๙. จากพยาบาลหญิง	รอยละ ๓.๗๖
๑๐. จาอากาศ	รอยละ ๒.๗๘
๑๑. พลตำรวจ	รอยละ ๒.๗๘
๑๒. จากทหารเรือ	รอยละ ๒.๗๖
๑๓. วิศวกรกรมรถไฟ	รอยละ ๒.๗๖
๑๔. การช่างสตรี	รอยละ ๒.๗๖
๑๕. ปีกหักครุ ป.กศ. ในจังหวัด	รอยละ ๒.๗๖
พระนคร - ธนบุรี	
๑๖. อื่น ๆ	รอยละ ๘.๘๘

ถ้าจะดูจากคำตอบของนักเรียนจะเห็นได้ว่า นักเรียนมีได้ประสงค์ที่จะเข้ามาเรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครธนบุรีมีมากนัก เว้นเสียแต่ว่า เมื่อไม่มีสถานที่ตามประสงค์จะเข้าศึกษาในส่วนภูมิภาค ก็เป็นความจำเป็นอยู่เองที่นักเรียนจะต้องมุ่งเข้ามาเรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี เช่น วิทยาลัยพยาบาล งดุงครรภและอนามัย สำหรับนักเรียนสตรี และนายสิบกองทัพบกกับเตรียมทหารสำหรับนักเรียนชาย เป็นต้น

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหัวหน้าหน่วยราชการ

ต่อไปนี้เป็นความคิดเห็นของหัวหน้าหน่วยราชการส่วนอำเภอทุกอำเภอ รวมทั้ง -
ภาคศึกษามุ่งได้จากคำตอบแบบสอบถามของกองการวิจัย ความคิดเห็นเหล่านี้ได้จัดเรียงตาม
ลำดับจากขอที่มีจำนวนผู้ตอบมากไปหาขอที่มีผู้ตอบจำนวนน้อย

ก. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียน

๑. อาคารสถานที่เรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน นักเรียนต้องนั่งเรียนอย่าง
แออัดในห้องเรียนหนึ่ง ๆ จนเกินกำลังครูที่จะสอน จึงควรเร่งรัดในเรื่องการสร้างอาคาร -
เรียนก่อนอื่น

๒. โรงเรียนยังขาดเครื่องใช้ไม่สอยที่จำเป็น เช่น โต๊ะเรียน ม้านั่ง กระจาดตำ
โต๊ะครู และอุปกรณ์การสอนอื่น ๆ ที่จะช่วยให้เด็กเรียนได้ดีขึ้น

๓. ในหมู่บ้านที่เด็กไปมาโรงเรียนไม่สะดวก เช่นต้องเดินระยะทางไกล เดินผ่าน
ป่าเขา ลำห้วย ลำธาร ฯลฯ ก็ควรสร้างโรงเรียนให้เด็กได้เข้าเรียนโดยไม่ต้องเดินไกลและ
ผ่านอันตราย หรือเพียงแต่ช่วยให้ความลำบากของเด็กลดน้อยลงก็นับว่าดีแล้ว

๔. ควรขยายโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูงขึ้นในส่วนภูมิภาคให้เพียงพอ จะเป็นการ
ช่วยให้เด็กที่ไม่สามารถเรียนต่อในชั้นเตรียมอุดมศึกษาได้มีที่เรียนต่อเป็นการป้องกันมิให้เด็กสลา
กันเข้าเรียนในโรงเรียนส่วนกลางและแบ่งเบาจำนวนคนที่ศึกษา โดยมุ่งจะเข้ารับราชการได้
บ้างบางส่วน

๕. ควรเร่งเปิดชั้นประถมศึกษาตอนปลายให้เร็วหลายยิ่งขึ้น

๖. โรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนถึงชั้น ม.ศ. ๔-๕ (เตรียมอุดมศึกษา) ควรปรับปรุง
ทั้งปริมาณและคุณภาพ คือให้มีมากพอกับความต้องการของผู้เรียนและให้ผลการสอนของครูเป็น
ที่มีจิตใจของผู้เรียนด้วย

๗. โรงเรียนที่จะเปิดขึ้นใหม่ ควรให้มีอาคารสถานที่เรียนเสียก่อน การเปิดโรง
เรียนโดยไม่ใช้อาคารเรียนชั่วคราว มักจะก่อให้เกิดการชั่วคราวอยู่ตลอดไป

๘. ในบางอำเภอที่ยังไม่มีโรงเรียนมัธยมวิสามัญ ควรจะได้รับการพิจารณาเปิดโรงเรียนประเภทนี้ขึ้นด้วย

๙. โรงเรียนราษฎร์เท่าที่มีอยู่ ควรได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือให้ยิ่งกว่าที่เป็นอยู่เวลานี้

๑๐. การจัดสรรงบประมาณให้จังหวัดสร้างอาคารเรียน ควรให้อำนาจจังหวัดมากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะจังหวัดย่อมรู้ความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าที่จะสร้างที่ไหนก่อนหลังให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น

๑๑. โรงเรียนขนาดเล็ก (รัฐบาล) น่าจะได้รับการส่งเสริมให้เพิ่มขึ้นให้มากกว่าที่เป็นอยู่เวลานี้ เพราะการศึกษาระดับนี้เป็นที่สนใจของประชาชนมากขึ้น

๑๒. ประชาชนไม่ค่อยนิยมโรงเรียนสตรีอาชีวะ ทางราชการต้องช่วยปลูกความนิยมให้มากขึ้น

ข. ความคิดเห็นเกี่ยวกับครู

๑. จำนวนครูไม่ใกล้เคียงกับจำนวนนักเรียน ควรจะได้เพิ่มครูอีก (โรงเรียนบางแห่งในจังหวัดภาคศึกษาที่ ๓ ครูจนผู้ปกครองนักเรียนต้องช่วยกันออกเงินจ้างครูมาทำการสอนในโรงเรียนประชาบาล โดยมีฐานะเป็นลูกจ้างเหมือนครูโรงเรียนราษฎร์ แต่ไม่มีกฎหมายคุ้มครองฐานะของความเป็นครู

๒. ทางราชการควรหาทางส่งเสริมวิทยฐานะของครูให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะมีครูเป็นอันมากต้องการเลื่อนวิทยฐานะ แต่ไม่มีโอกาส เพราะอยู่ทางไกลที่เจริญ

๓. เรื่องที่ควรกล่าวถึงเกี่ยวกับครู คือความประพฤติและเวลามาทำงาน ทั้งนี้เพราะครูบางคนมีความประพฤติไม่เรียบร้อยไปในทางมิชอบ และไปทำงานสายหรือขาดเสียเฉยๆ บ่อยเกินไป เรื่องเช่นนี้มีมากในท้องที่ห่างสาวยตามู้งดดับกับดึก

๔. ทางราชการควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาและอบรมครูบ่อย ๆ เพื่อครูจะได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการสอนนักเรียน

๕. การบรรจุครู ควรได้พิจารณาเลือกบุคคลในท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ เพราะชุมชนนิยมของท้องถิ่นและเข้าถึงประชาชนเป็นอย่างดี

๖. ในส่วนภูมิภาคยังขาดครูที่มีวุฒิสอง ๆ ขอให้ทางราชการจัดส่งครูที่มีวุฒิสอง ๆ ออกไปทำการสอนในส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น

๗. ยังมีครูอีกจำนวนหนึ่งที่ได้การอบรมสั่งสอนแก่นักเรียนไม่เต็มที่ ไม่ได้ทำงานอย่างหวังผลก็แก่เด็กเท่าที่ควร

๘. ครูควรได้รับการช่วยเหลือในกานสวัสดิการให้ยิ่งกว่าที่เป็นอยู่เวลานี้ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่ก้นดง เพื่อครูจะได้มีความมั่นใจในอาชีพครู และตั้งหน้าปฏิบัติหน้าที่ด้วยมีกำลังใจ

๙. ครูที่มีวุฒิศักและอายุมาก ส่วนมากปรับปรุงตัวเองไม่ทันเหตุการณ์ควรได้รับการแก้ไข

ค. ความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียน

๑. การให้มีกาชกวดขัน เรื่องความประพฤติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนให้เป็นจริงเป็นจังยิ่งขึ้น

๒. นักเรียนที่ขาดจนต้องขาดเรียน เพราะไม่มีเสื้อผ้า เครื่องเรียน ควรจะได้รับการช่วยเหลืออย่างยิ่ง

๓. ในกานสุขภาพอนามัยของนักเรียนยังบกพร่องอยู่มาก หากทางโรงเรียนให้การช่วยเหลือด้วยสักแรงหนึ่ง ก็จะเป็นผลดีแก่เด็กมาก

๔. พื้นฐานการ เรียนของนักเรียนรู้สึกว่าจะถอยไป นักเรียนเรียนจบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้ว ยังอ่านหนังสือไม่คอดออก

๕. ควรจัดให้มีการอบรมศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรมแก่เด็ก ให้เด็กไปเิงอบรมทุก ๆ สัปดาห์

๖. การแต่งกายของนักเรียนบางคนเป็นไปในลักษณะที่ไม่สุภาพเรียบร้อยตามสมควร ควรจะได้รับการแก้ไข

๗. ทางโรงเรียนควรสอนความรู้ในกานเกี่ยวกับกฎหมายของบ้านเมืองบ้างตามสมควร

๔. การให้บทเรียนแก่เด็กในบางกรณีกลายเป็นการสร้างความคิดแก่เด็กจน
เด็กเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน

๕. การลงโทษนักเรียนที่ฝ่าฝืนระเบียบ โดยการเขียนตีควงใหม่ต่อไป การปล่อย
ตามใจโดยถือเอาแนวการอบรมแผนใหม่เป็นทางเสียได้

๖. ความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไป

๑. โรงเรียนกับผู้ปกครองควรจะได้สัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

๒. ควรให้ศึกษานิเทศน์ออกไปให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนให้ทั่วถึง

๓. ไม่ควรเปลี่ยนหนังสือเรียนบ่อยครั้ง เพราะผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน ต้อง
เก็บสำรองเมื่อต้องซื้อหนังสือใหม่บ่อย ๆ

๔. ควรให้มีผู้ตรวจการประถมศึกษา และสารวัตรศึกษาเหมือนแต่ก่อน เพื่อตรวจ
ตราชี้แจงแนะนำและตรวจตราผลงาน

๕. การแต่งตั้งโยกย้ายครูประจำภาคควรเป็นอำนาจของนายอำเภอ

๖. นักเรียนเรียนจบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้วไม่สมัครเรียนต่อมีมาก ทางอำเภอควร
จะเปิดโรงเรียนอาชีวศึกษาผู้ใหญ่ขึ้น เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้เรียนต่อ ต้องการที่จะได้รับการ
สนับสนุนจากทางกระทรวงศึกษาธิการด้วย

๗. การที่ทางราชการได้กำหนดหนังสือเรียนและประกาศใช้แล้ว แต่ยังไม่ตีพิมพ์
ออกจำหน่ายนั้น เป็นผลเสียหายที่ควรจะต้องพิจารณาแก้ไข

๘. เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจ ควรจะไปตรวจโรงเรียนให้ทั่วถึง โดยไม่ต้องแจ้งการไป
ตรวจให้ทราบล่วงหน้า

อุปสรรคบางประการเกี่ยวกับการศึกษา

การสำรวจภาวะการศึกษาครั้งนี้ ได้พบว่าในบางท้องที่มีอุปสรรคบางอย่างที่
ได้รับการพิจารณาแก้ไข ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากกรณีศึกษาที่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการ
ศึกษา จึงขอถามากล่าวไว้ให้เห็น

๑. โรงเรียนราษฎร์มีจำนวนนักเรียนลดลง โรงเรียนราษฎร์บางแห่งมีนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เพียง ๒-๓ คนเท่านั้น ทั้งนี้เมื่อยกเอาเหตุการณ์ดำเนินงานของโรงเรียนบทพระองค์เดียวแล้วก็มีสาเหตุสำคัญ ๔ ประการ คือ

ก. ฐานะทางเศรษฐกิจของเมืองโดยทั่ว ๆ ไป กำลังอยู่ในภาวะขาดแคลนลง ประชาชนมีรายได้น้อยลง เมื่อไม่มีเงินพอที่จะส่งเสียให้ลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนก็ต้องเสียเงินบำรุงโรงเรียนได้ ก็ไม่ส่งลูกให้เข้าโรงเรียน ส่วนผู้ที่เข้าเรียนอยู่แล้วก็ขาดค่าเล่าเรียนบ้าง ค่าระค่าเล่าเรียนตามฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชผลของท้องถิ่น เช่น ชาว ผลไม้ ฯลฯ บาง โรงเรียนก็เก็บค่าเล่าเรียนไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย โรงเรียนราษฎร์แห่งหนึ่งในจังหวัดชุมพรแจ้งว่าตั้งแต่เปิดภาคเรียนมาจนถึงเดือนกรกฎาคมนี้ มีนักเรียนนำเงินมาชำระค่าเล่าเรียนเพียงประมาณ ๒๐ % เท่านั้น

ข. การเปิดชั้นประถมศึกษาตอนปลายขึ้นในโรงเรียนประชาบาลหลายแห่งใน -
ท้องที่ที่มีโรงเรียนราษฎร์อยู่แล้ว เด็กก็ไปเข้าโรงเรียนประชาบาลซึ่งไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนมากเท่าที่เสียให้โรงเรียนราษฎร์ แต่ที่หาได้ในบางจังหวัดก็ไม่มี เพราะไม่ได้เปิดชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในท้องที่ที่มีโรงเรียนราษฎร์อยู่แล้ว แต่ไปเปิดชั้นประถมศึกษาตอนปลายในท้องที่ที่ยังไม่มีโรงเรียนราษฎร์

ค. มีเหตุการณ์ปรากฏเกี่ยวกับนักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๒ หรือเตรียมอุดมศึกษาแล้วหาที่เรียนต่อไม่ได้ หางานทำก็ไม่ได้ จะทำงานค้า เล็กค่าน้อย, พูกิน, ทำไร่, ทำนา ตามอย่างบิดามารดาก็ไม่ยอมทำ ออกมาอยู่อย่างคนว่างงานเป็นเหตุให้ชาวบ้านมีความเห็นอย่างธรรมดา ๆ ว่า การเรียนมิได้มีจุดหมายอันแท้จริงปรารถนาสัก เมื่อเรียนแล้วก็ต้องไถ่งานทำที่มีเกียรติ มีชื่อเสียง เมื่อไม่ได้ดังนั้นก็ไม่ต้องการเสียเงินเสียทองให้ลูกว่าเรียนให้มากนัก ถ้าเป็นการเรียนโดยไม่ต้องเสียเงินก็ขอจะยอมได้

ง. โรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมวิสามัญศึกษาบางแห่งเมื่อตั้งชั้นมัธยมปีที่ ๑, ๒, ๓ ออกก็เกิดปัญหาเรื่องครู ซึ่งจะถูกพิจารณาว่ามีจำนวนมากเกินชั้นเรียน และจะถูกขอยืมไปทำการสอนในโรงเรียนประชาบาล แล้วจะถูกโอนไปในที่สุดด้วย โรงเรียนอาจจะหวังครูหรือประสงค์จะช่วยครูที่ไม่ต้องการจะโอนไปเป็นครูในสังกัดกรมสามัญศึกษา หรือเหตุผลอย่าง

อื่นเช่นเกรงว่าจำนวนนักเรียนจะลดลงจนถูกโรงเรียนทิ้ง ทำให้เก็บเงินค่าบำรุงการศึกษาได้
 น้อยลง หรืออะไรก็ตามแต่ ได้จัดการเพิ่มห้องเรียนชั้นม.ศ. ๑ ขึ้น แต่เนื่องจากขณะนี้ -
 นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จากโรงเรียนประชาบาลยังไม่มี นักเรียนที่เรียน
 จบชั้นมัธยมปีที่ ๓ จากโรงเรียนมัธยมสามัญก็มีจำนวนน้อย เมื่อโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรม
 วิสามัญศึกษาเปิดรับนักเรียนเพิ่มขึ้น ก็รับเอานักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๓ จากโรงเรียน
 ราษฎรไป โรงเรียนราษฎรจึงถูกแบ่งนักเรียนเอาไป ๖ คน คือทั้งชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๖. ประชาชนไม่ค่อยนิยมโรงเรียนสตรีอาชีวะ เท่าที่ได้พบเห็นโรงเรียนสตรี -
 อาชีวะทุกจังหวัด มีสภาพอาคารเรียน, หอนอน, บริเวณ, บรรยากาศ โดยทั่ว ๆ ไปอยู่ใน
 เกณฑ์ดีมาก แต่มีจำนวนนักเรียนน้อยเหลือเกินไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนครูและบริเวณอาคาร -
 สถานที่ จากการสอบถามครูใหญ่ ก็พอจะทราบว่าเป็นเพราะประชาชนไม่ค่อยนิยม ทั้งนี้ก็มี
 สาเหตุคือ ผู้ที่เรียนจบไปแล้ว ไม่อาจจะประกอบอาชีพส่วนตัวได้ จะเข้ารับราชการก็มี -
 โอกาสน้อย หรือไม่มีเลย เช่น เมื่อมีการเปิดรับสมัครบุคคลเข้ารับราชการ กำหนดชั้น
 ความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เหมือนกัน แต่การรับสมัครเขาจะกำหนดว่าเทียบเท่าชั้นมัธยม
 ปีที่ ๖ หรือไม่ หรืออย่างน้อยก็ทำให้ความรู้สึกรังเกียจนักเรียนพวกนี้ ทำให้ผู้สำเร็จชั้นประโยค
 อาชีวศึกษาตอนปลายหมดโอกาสที่จะสมัครสอบแข่งขัน

เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำกันระหว่างนักเรียนที่จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ กับประโยคอาชีว -
 ศึกษาตอนปลายนี้ ครูใหญ่โรงเรียนการช่างสตรีแห่งหนึ่งเล่าให้ฟังว่า เมื่อไม่นานมานี้มี -
 นักเรียนจบชั้นประโยคอาชีวศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนของท่านไปสมัครสอบคัดเลือกเข้า
 เรียนพยาบาล ณ กรุงศรีอยุธยา ผลการสอบข้อเขียนปรากฏว่าได้เป็นที่ ๑ ของผู้สอบ
 ได้ทั้งหมด แต่ครั้งถึงขั้นการสอบสัมภาษณ์ปรากฏว่าตกไป ถ้าหากเรื่องที่ถูกไปนี้ไม่ได้เกี่ยวกับ
 สุขภาพ, บุคลิกลักษณะ ฯลฯ แต่เป็นเพราะการเทียบระดับประโยคอาชีวศึกษาตอนปลาย ซึ่ง
 เทียบเท่าชั้นมัธยมปีที่ ๖ ไม่ได้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๖ สายสามัญดังที่ครูใหญ่ (หรืออาจ
 เป็นคนอื่นด้วย) เชื่อแล้ว ก็เป็นเรื่องที่น่าคิดทีเดียว จะอย่างไรก็ตามแม้ว่าเรื่องนี้เกิดขึ้น

แก่บุคคลคนเดียว อาจมีความสำคัญน้อยในเชิงสถิติที่จริง แต่ถ้ามองถึงชั้นครูใหญ่หรือครูในโรงเรียน ออกปากเช่นนี้ ก็มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้คนอื่น ๆ รับฟังและเชื่อเอามากเหมือนกัน

ทำเลที่ตั้งของโรงเรียนการช่างสตรีอีกอย่างหนึ่ง ถ้าไปตั้งติดกับโรงเรียนมัธยม ศึกษา (สังกัดกรมวิสามัญศึกษา) ทำให้เกิดการเปรียบเทียบเห็นความเหลื่อมล้ำกันเองได้ง่าย การอยู่ใกล้ชิดกันอาจมีผลในด้านการช่วยเหลือกัน แต่มีผลเสียในด้านจิตใจมากซึ่งน่าจะได้รับการพิจารณาด้วย

ขณะที่ไปสำรวจครั้งนี้ได้ไปดูโรงเรียนการช่างสตรี ๒ แห่ง ปรากฏว่าในชั้น - อาชีวศึกษาคอนเพลยปีที่ ๑ ไม่มีนักเรียนมาสมัครเข้าเรียนเลย ในชั้นปีที่ ๒ ก็มีโรงเรียน ละ ๘ - ๑๐ คน นักเรียนที่จบชั้นมัธยมปีที่ ๓ จากโรงเรียนมัธยมสามัญไปสมัครเข้าเรียน ชั้น ม.ศ. ๑ โดยตั้งใจจะให้จบชั้นม.ศ. ๓ เสียก่อน แล้วจึงค่อยเข้าเรียนอาชีวศึกษาชั้น สูงปีที่ ๑ เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ไ้ประกาศนียบัตรชั้น ม.ศ. ๓ อาจมีทางศึกษาต่อสายสามัญ หรือถ้าจะสมัครสอบแข่งขันเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นจัตวาอันดับ ๑ ก็จะไม่ถูกกักกัน

ปัญหาที่มีเฉพาะในโรงเรียนการช่างสตรี สำหรับโรงเรียนการช่างชายนั้น ยังมีเครื่องจูงใจให้ประชาชนสนใจดีกว่า คือยังมีทางประกอบอาชีพได้ อย่างน้อยผู้ที่เรียน สำเร็จแล้ว เมื่อถูกเกณฑ์เข้ารับราชการเป็นตำรวจช่างได้ จะเป็นลูกจ้างทำงานเป็นช่าง ก็ยังมีรายได้ก็ จึงยังมีผู้นิยมส่งลูกหลานเข้าเรียน และนับวันแต่จะต้องขยายโรงเรียนให้ มากขึ้น

เกี่ยวกับโรงเรียนอาชีวศึกษานี้ แม้ทางราชการจะได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ เรียนวิชาสามัญเทียบเท่ากับโรงเรียนสายสามัญ และใช้ชื่อเรียกว่า ม.ศ. ๑ - ๒ - ๓ เหมือนกันก็ตาม แต่ความเชื่อถือของประชาชนที่มีอยู่เดิมยังมีค้ำมั่นอยู่ว่า เป็นนักเรียนสาย อาชีพ ความรู้ทางด้านวิชาการ (academic) คอยกว่านักเรียนสามัญอยู่นั่นเอง ความ รู้ลึกอันนี้จะค่อยคลาไคลไปก็ต้องเป็นเวลาดานาน

๓. นักเรียนหญิงชั้นประถมต้นในโรงเรียนนอกเขตเมืองไม่ค่อยได้เครื่องแบบ นักเรียน

๘. นักเรียนที่ประโยชน์นิยมศึกษาของโรงเรียนราษฎรที่มีได้รับรองวิทยฐานะ สอบไล่ตกมาก ในจังหวัดนครราชสีมา ปรากฏว่านักเรียนชั้นตัวประโยชน์นิยมศึกษาปีการศึกษา ๒๕๐๘ สอบไล่ตกมากจนน่าวิตก คือจำนวนนักเรียนสอบไล่ตกมากกว่าจำนวนนักเรียนสอบไล่เกือบทุกโรงเรียน และได้ทราบว่าปรากฏการณ์นี้ไม่เคยมีมาก่อน จึงเป็นเหตุให้นักเรียนในโรงเรียนเหล่านี้ได้ออกไปแย่งกันเข้าโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎรที่ได้รับรองวิทยฐานะ จนโรงเรียนไม่มีสถานที่ที่จะรับไว้ได้ แม้หนทางจะไกลจากบ้าน หรือต้องพลอยไปอาศัยผู้อื่น เด็กก็จะออกจากโรงเรียนราษฎรไกลบ้านที่ไม่ได้รับรองวิทยฐานะ ไปเรียนในโรงเรียนราษฎรที่ได้รับรองวิทยฐานะ โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ส่วนโรงเรียนราษฎรที่ไม่ได้รับรองวิทยฐานะเหล่านี้ จำนวนนักเรียนก็ลดลงเป็นการกระทบกระเทือนทีเดียว

๙. การกำหนดโรงเรียนให้เด็กเข้าเรียนยากแก่การปฏิบัติ ได้ทราบจากเจ้าหน้าที่ทางจังหวัดว่า ตามที่กรมสามัญศึกษามีนโยบายที่จะให้เด็กที่เรียนอยู่ในเขตเทศบาลเข้าโรงเรียนเทศบาล เด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาลเข้าโรงเรียนประจำชานนั้น ในบางท้องที่ยากแก่การปฏิบัติที่ว่านี้ในหมายถึงการปฏิบัติให้เกินขนาดก็หาไม่ ทั้งนี้เพราะในเขตเทศบาลเดียวกัน พลเมืองอาศัยอยู่หนาแน่นไม่เหมือนกัน และการกำหนดเขตเทศบาลมักใช้ลักษณะทางภูมิศาสตร์ หรือถนนหนทางเป็นเครื่องกำหนดเขต เขตเทศบาลบางแห่งมีรูปยาวไปตามถนน และมีโรงเรียนเทศบาลตั้งอยู่ไกลออกไปจากแหล่งที่มีชุมชนหนาแน่น แต่อยู่ในเขตเทศบาลเหมือนกัน ส่วนโรงเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาลกลับอยู่ใกล้แหล่งที่มีชุมชนหนาแน่นและไปมาสะดวก เช่น เทศบาลที่ไชนเม้าเป็นเครื่องกำหนดเขต เพียงแต่เกินข้ามสะพานกั้นเขตเทศบาลแล้ว นักเรียนก็ไปเรียนแอดอ๊กกันอยู่ในโรงเรียนแห่งนี้ เช่นที่โรงเรียนวัดสุบรรณนิมิต จังหวัดชุมพร เป็นต้น มีจำนวนนักเรียนเกือบพันคน แต่ในโรงเรียนเทศบาลมีนักเรียนประมาณ ๓๐๐ คน เหตุการณ์ที่อ้างถึงเดียวกันนี้ก็มีที่อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร คือนักเรียนจะไปเข้าเรียนที่โรงเรียนวัดขันเงินซึ่งอยู่ไกลตลาด มากกว่าไปเข้าเรียนที่โรงเรียนเทศบาลอย่างเห็นได้ชัด ข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ว่าถ้าให้เด็กในเขตเทศบาลเข้าเรียนในโรงเรียนเทศบาลอาจต้องเดินทางถึง ๑ - ๒ กิโลเมตร แต่ถ้าเข้าเรียนในโรงเรียนประจำชาน อาจเดินทางเพียงครึ่งกิโลเมตรเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการรวมหมู่พวกของชนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน นักเรียน

จำนวนไม่น้อยอุตสาหกรรมเดินทางไปเรียนในโรงเรียนที่ไกลจากบ้าน โดยไม่ยอมเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน เช่นในตำบลบางหมาก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร มีครอบครัวคนที่มีเชื้อชาติลาว - หลายครอบครัว มีเด็กเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก ส่วนตำบลทุ่งคาซึ่งอยู่ติด ๆ กัน มีครอบครัวลาวเหมือนกัน แต่จำนวนน้อยกว่า เด็กในตำบลนี้อุตสาหกรรมเดินทางไปเรียนในโรงเรียนตำบล - บางหมาก ซึ่งระยะทางไกลกว่า การบังคับก็มักน่าจะเป็นอย่างเสียหายกันจิตใจได้

๖. การขยายชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนประชาบาลบางแห่งมีห้องเรียนเพียงห้องเดียวเหลือสำหรับเปิดชั้นประถมปีที่ ๕ บางแห่งต้องหาเงินสร้างอาคารเรียนชั่วคราวชั้น ๑ หลัง ใช้เป็นห้องเรียนโคห้องเดียว จึงเป็นปัญหาว่ามีต่อไปขอเปิดถึงชั้นประถมปีที่ ๖ - ๗ ก็ต้องจัดหาห้องเรียนเพิ่มกันอีก และไม่อาจรอได้ เพราะพอถึงปี นักเรียนชั้นประถมปีที่ ๕ จะสอบไล่เลื่อนชั้นขึ้นไปแล้ว นอกจากนี้ ในด้านครูซึ่งโอนไปจากกรมวิสามัญศึกษานั้น ในรายที่จะต้องถูกโอนไปโดยมิได้มีความสมัครใจก็มี

๗. การโยกย้าย แต่งตั้งครู เท่าที่ปฏิบัติอยู่ มีการโยกย้ายครูภายหลังจากโรงเรียนเปิดแล้วเป็นเวลาถึงเดือนก็มี ทำให้ชุลคุชลักเกี่ยวกับการจัดชั้น การกำหนดงาน และจัดตารางสอน ครูใหญ่ในโรงเรียนสังกัดกรมวิสามัญศึกษา ขอฝากมาเพื่อให้ทางกรมพิจารณาหาทางแก้ไขเรื่องนี้ โดยขอให้จัดทำให้เสร็จสิ้นเสียก่อนที่โรงเรียนจะเปิดภาคต้นได้เป็นที่

๘. งานของส่วนกลาง ครูใหญ่ในโรงเรียนสังกัดกรมวิสามัญศึกษาบางท่านได้ให้ข้อสังเกตว่า การติดต่อกับส่วนกลางในเรื่องที่สำคัญ ๆ บางเรื่อง ไม่ค่อยชอบเหมาะสมพอดี เช่น การส่งบัญชีรายชื่อหนังสือเรียน, หลักสูตร ฯลฯ เป็นต้น โรงเรียนได้รับเมื่อเปิดเรียนไปแล้วหลายสัปดาห์ นอกจากนี้ การกำหนดวิชาเข้าในหลักสูตร มีปัญหาในทางปฏิบัติโดยเฉพาะ คือ วิชาศิลปศึกษา และศิลปปฏิบัติ โรงเรียนหาครูสอนตามหลักสูตรนั้นไม่ได้ แม้จะหาตัวมาก็ไม่มีครูจึงให้ความเห็นว่า แม้ทางกรมจะยังไม่พร้อมที่จะจัดส่งครูไปได้ เพียงแต่ให้ได้ตัวมาแล้ว - ค้นคว้าหาเป็นแนวทางการสอนก็ยังดี อีกประการหนึ่งเรื่องตำราเรียนมีหลายชุด ซึ่งไม่เกี่ยวกับการตรวจปรุปรุ เป็นเรื่องที่ครูบ่นถึงบ่อย ๆ เหมือนกัน

๙. การขอสถิติ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารของอำเภอบางแห่งแสดงความรู้สึกว่าการขอตัวเลขสถิติทางการศึกษาของกรมกองต่าง ๆ นั้น มีบ่อยครั้ง จนทางอำเภอแทบไม่ต้องทำงาน

อื่นที่เกี่ยวกับการริเริ่มใหม่ กงทำงานเกี่ยวกับการเก็บตัวเลขอย่างเกี่ยวและมักถูกเร่งรัดเสมอ บางทีการขอตัวเลขทางกรมกองต่างขอมานในเรื่องเดียวกัน แต่มีแบบสำรวจต่างกัน ทำให้ต้อง สึกคอกขอไปทางโรงเรียนอีกเป็นการซ้ำซ้ำเสียเวลา เจ้าหน้าที่เหล่านั้นให้ความเห็นว่า การขอ สถิติควรจะทำแบบสำรวจให้รัดกุมกว่าที่เป็นอยู่

๑๐. อัตราเฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อครู ๑ คน ยังสูงอยู่ เรื่องนี้คงมีอยู่ทั่วไปแต่ใน อำเภอสะเตกา จังหวัดสงขลา อัตราเฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อครู ๑ คนค่อนข้างสูง คือ มีนักเรียน ๘,๗๔ คน มีครู ๗๕ คน ไปช่วยราชการที่แผนกศึกษาธิการอำเภอ ๓ คน อัตราเฉลี่ยจำนวน นักเรียน ๕๓ คน ต่อครู ๑ คน ถ้าคิดเฉพาะครูที่สอนจริง ๆ ก็ตกจำนวนนักเรียน ๕๕ คน ต่อ ครู ๑ คน ซึ่งนับว่ายังสูงอยู่ "

งานวิจัยที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่ง คือ งานวิจัยของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้ทำไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ และเสนอผลการวิจัยเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สภาการศึกษาหนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษา ๘ อันแน่ใจว่า การศึกษาระดับนี้เป็นระดับขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาในระดับอื่น ๆ และเป็นการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทยมาเป็น เวลานาน แม้ในปัจจุบันจะได้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับไปจนถึงประถมศึกษา ๗ แต่โดยทั่วไปและแม้แต่ส่วนราชการต่าง ๆ ที่ประกาศรับสมัครคนงานก็ยังระบุ วุฒิอย่างต่ำไว้เป็นประถมปีที่ ๘ อยู่ งานวิจัยนี้มีความสัมพันธ์กับ รายงานการสำรวจภาวะ การศึกษาในจังหวัดของภาคศึกษา ๓ พ.ศ. ๒๕๐๘ ของกองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนประถมศึกษา ในข้อหนึ่งว่า " พื้นฐานการเรียนของ - นักเรียนรู้สึกว่าจะค่อยไป นักเรียนเรียนจบชั้นประถมศึกษา ๘ แล้ว ยังอ่านหนังสือไม่ค่อยออก " ดังนั้น จะนำสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับ " สภาการศึกษาหนังสือของผู้จบชั้นประถมปีที่ ๘ " มากล่าวไว้เพื่อเป็นแนวคิดเปรียบเทียบ ดังนี้

๑๘ เรื่องเดิม, หน้า ๕๖

๑๙ กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, " สภาการศึกษาหนังสือของผู้จบชั้น ประถมปีที่ ๘ " , พ.ศ. ๒๕๑๒, หน้า ๖๐ - ๗๐.

" ก. เกี่ยวกับสภาพทั่วไป

การวิจัยสภาพการเรียนรู้นักหนังสือของผู้จบชั้น ป. ๔ เลือกจังหวัดที่เป็นตัวแทนภาค ตามสภาพภูมิศาสตร์ ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช, พระนคร, สุรินทร์ และลำปาง แบ่งเขตการวิจัยตามสภาพการเป็นอยู่ของประชากร ๓ เขต คือ เขตที่มีชุมชนหนาแน่นหรือเขต เทียบบาล ๑,๑๗๑ คน และเขตห่างไกล ๔๔๖ คน กลุ่มตัวอย่างกำลังเรียน ป. ๔ ๑,๐๘๗ คน ออกโรงเรียนไปแล้ว ๑,๐๕๐ คน เป็นชาย ๑,๑๑๔ คน หญิง ๑,๐๑๔ คน และไม่ตอบว่าเป็น เพศใด ๑๔ คน

ผลของการวิจัยโดยทั่วไปปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีฐานะทางครอบครัวปานกลาง มีเสื่อผ้าเครื่องอุปโภคบริโภคเรียนพอเพียง ยกเว้นจังหวัดสุรินทร์ ผู้ปกครองมีฐานะค่อนข้างยากจน และขาดแคลนเสื่อผ้ามากกว่าจังหวัดอื่น

นักเรียนที่กำลังเรียน ป. ๔ อยู่ส่วนมาก มีโต๊ะ ม้านั่ง เพียงพอกับการเรียนหนังสือ การเดินทางมาโรงเรียนค่อนข้างสะดวก และส่วนมาก (ร้อยละ ๘๐) เห็นว่าครูตั้งใจสอนดี ผู้ปกครองส่วนมาก (ร้อยละ ๕๑.๘๐) ชอบให้เด็กมาเรียนหนังสือ และนักเรียนส่วนมากก็ตั้งใจมาเรียนหนังสือ จังหวัดที่ขาดแคลนเกี่ยวกับโต๊ะ ม้านั่ง มากที่สุด ได้แก่จังหวัดสุรินทร์

ผู้ที่ออกโรงเรียนไปแล้ว ส่วนมากประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม รายได้ค่อนข้างต่ำ เพราะทำงานไม่เต็มที่ (under-employed) คือประมาณเดือนละ ๑๐๐ บาท ชอบอ่านหนังสือเวลาเล่น และหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้ว มีความสนใจในการอ่านหนังสือพอสมควร

ข. เกี่ยวกับสภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมปีที่ ๔ สรุปได้ว่า ผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้ว มีความสามารถในการทำเลข อ่าน และเขียน พอที่จะทำเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มีร้อยละ ๖๗ และผู้ที่ยังไม่ถึงขั้นที่จะยอมรับว่า ทำเลขเป็น อ่านหนังสือออก และเขียนหนังสือได้มีร้อยละ ๓๓.๐๐

ค. สภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมปีที่ ๔ แยกตามองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ

๑. องค์ประกอบทั่วไปที่ช่วยส่งเสริมสภาพการรู้หนังสือของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ไปแล้ว

๑.๑ ระยะเวลาที่ออกจากโรงเรียน สิ่งสำคัญที่ก่อกำเนิดจากการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการรู้หนังสือของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ไปแล้ว คือ ปรากฏว่าผู้ที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว ๑๓ ปีขึ้นไป ทำคะแนนในวิชาต่าง ๆ ได้เกินครึ่งมีจำนวนสูง สภาพโดยทั่วไป คือ ผู้ที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ นั้น มีความรู้ความสามารถพอประมาณ แต่เมื่อเรียนจบจากโรงเรียนใหม่ ๆ ในระยะ ๑ - ๓ ปี ความรู้ความสามารถจะลดลงทันที เมื่อจบไป ๔ - ๖ ปี ความรู้ความสามารถจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ และเมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว ๑๐ ปีขึ้นไป ความรู้ความสามารถทางการรู้หนังสือจะสูงเท่ากับเมื่ออยู่ชั้น ป. ๔ ผลจะค่อย ๆ สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จึงจะเป็นแทนในทุกวิชา

การที่ผู้จบจากโรงเรียนไปหลายปีทำคะแนนได้ดีขึ้น เพราะเหตุว่าเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ประสบการณ์ ความนึกคิด ก็กว้างขวางขึ้นตามไปด้วย บางคนออกไปประกอบอาชีพที่ต้องใช้วิชาต่าง ๆ ที่เรียนจบมาจากชั้นประถม บางคนก็เป็นทหารหรือบวชมาแล้ว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยเสริมสร้างให้ความรู้ที่ได้เรียนมาจากชั้นประถมศึกษา ก็ดีขึ้น ส่วนผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาใหม่ ๆ ความรู้ความสามารถลดลงมากนั้น เพราะเหตุว่า อายุยังน้อย ขาดประสบการณ์ในชีวิต ความนึกคิดก็ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ไม่ค่อยได้ใช้วิชาความรู้ที่ร่ำเรียนมา จึงเกิดการลืม ดังนั้นคะแนนความรู้ความสามารถในวิชาต่าง ๆ จึงต่ำ

๑.๒ ขนาดของโรงเรียน ผลปรากฏว่าผู้ที่เรียนมาจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีนักเรียนตั้งแต่ ๕๐๐ คนขึ้นไป มีผู้สอบได้คะแนนเกินครึ่งจำนวนมาก นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจะทำคะแนนได้ต่ำ ซึ่งอาจเป็นเพราะเหตุว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนที่หนาแน่น มีครูสอนครบชั้นเรียน อาคารเรียน และอุปกรณ์ดี การบริหารโรงเรียนดี สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ง่ายต่อการเรียนคือขึ้นด้วย ส่วนนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ทำคะแนนได้ต่ำ อาจเป็นเพราะเหตุว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในที่ห่างไกล มีประชากรน้อยอาศัยน้อย ครูไม่ครบชั้นเรียน อาคารเรียนไม่ดี อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ การบริหารโรงเรียนไม่ดีพอ ดังนั้นการสร้างโรงเรียนใหญ่อาจมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการศึกษามาก

๑.๓ สถานแวดล้อมของชุมชน ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สถานแวดล้อม เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสภาพการรู้หนังสือของผู้จบประถมศึกษาปีที่ ๔ กล่าว จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้ที่เรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือเขตที่มีชุมชนหนาแน่น สภาพการรู้หนังสือสูงกว่าผู้ที่เรียนในโรงเรียนนอกเขตเทศบาล หรือเขตห่างไกล ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเหตุว่า กลุ่มที่เรียนอยู่ในเขตที่มีชุมชนหนาแน่น นั้น อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนมีครูครบ อุปกรณ์การสอนดี ครูเอาใจใส่ดูแลเรื่อง การสอนดี ฐานะของผู้ปกครองดี และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคมก็ช่วยส่งเสริมเด็กด้วย ถึงนี้ ผลการวิจัยจึงติดตามไปเลยว่า ส่วนผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนห่างไกลนั้น สภาพต่าง ๆ มักตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว

๑.๔ เขตจังหวัด ผลจากการวิจัยปรากฏว่า จังหวัดพระนครมีผู้สอบผ่านได้ คะแนนเกินครึ่งมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราชและคำปาง นั้น ความรู้ ความสามารถในวิชาต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน ส่วนจังหวัดสุรินทร์มีคะแนนต่ำกว่าทุกจังหวัด

๑.๕ การเรียนวิชาพิเศษและลักษณะของอาชีพ ผลการทดสอบปรากฏว่าผู้ที่ เรียนวิชาต่าง ๆ ต่อ เช่น ช่างตัดเสื้อ เย็บผ้า ช่างตัดผม ช่างตัดผม ช่างไม้ ทำคะแนน ได้สูงกว่าผู้ที่ไม่เคยเรียนต่อ ทั้งนี้จะเห็นว่า การศึกษาต่อวิชาพิเศษหรือการประกอบอาชีพที่ ต้องใช้ความรู้ก็ช่วยให้สภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ไปแล้วดีขึ้น

๑.๖ สภาพทางบ้าน ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพทางบ้านเป็นองค์ประกอบ สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมสภาพการรู้หนังสือ ปรากฏว่าผู้ที่ช่วยผู้ปกครองทำงานพอประมาณ ฐานะทางครอบครัวปานกลาง ผู้ปกครองส่งเสริมให้มาโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้สภาพการ เรียนรู้ของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้ว คนช่างสูง

๑.๗ การเป็นทหารและการบวช ช่วยส่งเสริมให้สภาพการรู้หนังสือของผู้ที่จบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้ว ก็ขึ้น

๒. องค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคต่อสภาพการรู้หนังสือของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ไปแล้ว

๒.๑ ครูไม่ตั้งใจสอน ผลจากการทดสอบปรากฏว่า ผู้ที่เรียนกับครูไม่ตั้งใจสอน ได้คะแนนต่ำสุดแทบทุกวิชา ดังนั้น การควบคุมครูให้สอนตามปกติจึงจำเป็นมาก

๒.๒ ไม่ชอบครู ผู้ที่ไม่ชอบครูทำคะแนนได้ต่ำมากแทบทุกวิชา ดังนั้นการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูให้ดีขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

๒.๓ ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้ไปโรงเรียน ผลจากการวิจัยปรากฏว่าผู้ปกครอง ไม่สนับสนุนให้มาโรงเรียน ทำคะแนนได้เกินครึ่งมีจำนวนต่ำมาก ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ของผู้ปกครองมีหันมาสนใจและสนับสนุนการศึกษาของเด็กของตน จึงจำเป็นมาก

๒.๔ อุปกรณ์การเรียนน้อย ผู้ที่บอกว่ามีอุปกรณ์น้อย เช่น ขาดหนังสือ สมุด ดินสอ และเครื่องเขียน แบบเรียน อื่น ๆ ทำคะแนนได้ค่อนข้างต่ำ

๒.๕ ไม่ต้องการเรียนต่อ ผู้ที่บอกว่าไม่ต้องการเรียนต่อทำคะแนนค่อนข้างต่ำ ดังนั้นจะเห็นว่าการขาดความทะเยอทะยาน ไม่อยากเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ สถานการณ์รู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษา ๔ แล้ว คำ ตามไปค่าย หรืออาจเป็นนัยกลับกันก็ได้

๒.๖ ไม่มีงานทำ ผลจากการวิจัยปรากฏว่า ผู้ที่ไม่มีงานทำมีสถานการณ์รู้หนังสือ ต่ำ ดังนั้น การไม่มีงานทำจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้สถานการณ์รู้หนังสือของผู้จบ ชั้นประถมศึกษา ๔ ไปแล้วคำ หรืออาจเป็นนัยกลับกันก็ได้

๒.๗ จากการทดสอบปรากฏว่า จังหวัดสุรินทร์ทำคะแนนวิชาต่าง ๆ ที่ทดสอบ ได้ต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ มาก ดังนั้น จะเห็นว่าจังหวัดที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ประชาชนมีรายได้น้อยและการคมนาคมไม่สะดวก มีผลทำให้สถานการณ์รู้หนังสือของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา ๔ แล้วคำ ตามไปค่าย

๒.๘ ผลจากการวิจัย ปรากฏว่าผู้ที่จบจากชั้นประถมศึกษา ๔ ใหม่ ๆ ในระยะ ๑-๓ ปี สถานการณ์รู้หนังสือค่อนข้างต่ำ ดังนั้น ในระยะที่จบจากโรงเรียนใหม่ ๆ เด็กควรได้รับการช่วยเหลืออย่างมาก "

ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ วารสารการวิจัยทางการศึกษา ได้จัดพิมพ์ " รายงานการวิเคราะห์
 หลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ " ของกองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ^๑
 ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้นักวิจัยมาก เพราะหลักสูตรพุทธศักราช
 ๒๕๐๓ นี้ได้วางมีระยะเวลาการใช้นาน จนถึงปี ๒๕๑๘ จึงมีบทบาทอย่างกว้างขวางในวงการ
 ศึกษาของไทย แม้แต่คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามของการวิจัยนี้ก็ตอบโดยพิจารณาข้อเท็จจริงและ
 อาศัยข้อมูลความเห็นตามหลักสูตรพุทธศักราช ๒๕๐๓ ด้วยเช่นกัน ดังนั้น การที่กระทรวงศึกษา -
 ธิการได้จัดทำการวิเคราะห์ครั้งนี้มีได้ว่าเป็นรากฐานของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรฉบับ
 ต่อ ๆ มา โดยมีเนื้อหาสาระที่จะได้นำมารายงานไว้โดยละเอียด นับตั้งแต่ความเป็นมาของการ
 วิเคราะห์หลักสูตร เพื่อประโยชน์ต่อการค้นคว้าเปรียบเทียบต่อไป ดังนี้

๑. ความเป็นมาของการวิเคราะห์หลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร
 ขึ้นคณะหนึ่ง ตามคำสั่งที่ ว.ก. ๓๘๗/๒๕๑๓ สั่ง ณ วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๑๓ ให้คณะกรรมการ
 ดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการและกุ่มปฏิบัติงานตามที่มีความจำเป็นและเห็นสมควร

คณะกรรมการดำเนินงานได้พิจารณาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรไว้ ๔ ชั้น

๑. ตั้งอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตร ๒ คณะ คือ คณะอนุกรรมการการวิเคราะห์
 หลักสูตรประถมศึกษา และคณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา เพื่อรวบรวมข้อสังเกต
 จากแหล่งต่าง ๆ ว่าหลักสูตรปัจจุบันมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง ควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง
 รายงานของอนุกรรมการทั้งสองคณะนี้เป็นเอกสารสำคัญสำหรับคณะกรรมการดำเนินการใช้ประ
 กอบการพิจารณา

๑๖

กองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ " รายงานการวิเคราะห์
 หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ " , วารสารการวิจัยทางการศึกษา
 เล่มที่ ๔ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๑๗.

๒. เมื่อคณะกรรมการดำเนินงานพิจารณาแล้ว จะได้อ่างแผนดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรโดย ๒ คณะ คือ อนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา และอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษา อนุกรรมการทั้งสองคณะจะพิจารณาเรื่องใหญ่ ๆ เช่น ค่าโครงสร้างหลักสูตรวิชาที่จะจัดสอน อัตราเวลาเรียน เป็นต้น แต่ไม่พิจารณาไปถึงรายละเอียดของแต่ละวิชา

๓. ตั้งกลุ่มทำงานสำหรับแต่ละวิชา ไปกำหนดเนื้อหาวิชาตามเค้าโครงที่คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรวางแนวทางไว้

๔. จัดการสัมมนา โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรตั้งแต่ผู้บริหารและผู้อนุมัติมารวมกันมากที่สุดเท่าที่จะจัดได้ เมื่อใดโดยอย่างไร คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรก็จะพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แล้วเสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่ออนุมัติและประกาศใช้

ในขั้นแรกคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรชั้น ๒ คณะ คือ คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา และคณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในการใช้หลักสูตร หน้าที่ของคณะอนุกรรมการ ๒ ทั้งสองคณะ มีดังนี้

๑. พิจารณาข้อข้อเสียของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (รวมทั้งหลักสูตรอาชีวศึกษา) พุทธศักราช ๒๕๐๓

๒. วิเคราะห์รายงาน ผลการวิจัย ที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๓. จัดทำรายงานเสนอคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร เพื่อพิจารณาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิเคราะห์หลักสูตร

เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีอะไรที่ดีอยู่แล้ว และน่าจะปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือมีข้อบกพร่องอย่างไรที่ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไข อะไรบ้างที่ล้าสมัย ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และควรตัดออก ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพและเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประกอบกับการพิจารณาผลการค้นคว้าวิจัยของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

ที่ทำการวิจัยไว้ นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาสังกัดศึกษานิเทศก์กรมการศึกษา
ก็เห็นของผู้บริหารการศึกษาและนักวิชาการ เกี่ยวกับการให้หลักสูตรมัธยมศึกษาอัตรากว้าง แล้ว
จัดทำรายงานสรุปพร้อมทั้งขอเสนอแนะ เสนอคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร

สรุปผลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓

๑. หลักสูตรกำหนดความมุ่งหมายไว้กว้างขวาง ครอบคลุมภาพและความสมบูรณ์
มีลักษณะเป็นสากลเกินไป ทั้งมีได้ตั้งอยู่บนความเป็นจริงที่เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านเมืองไทย
และไม่ได้กำหนดให้สอดคล้องกับลำดับขั้นวุฒิภาวะของเด็กวันนี้อยู่ต่าง ๆ กัน
๒. หลักสูตรกำหนดไว้แต่ความมุ่งหมาย อัตรารวมเวลาเรียน และเนื้อหาอย่างกว้าง ๆ
ไม่ได้กำหนดลักษณะของกิจกรรม การเรียนการสอน แบบอย่างวิธีสอน การจัดสถานแวดล้อม
ในโรงเรียน และการวัดผล
๓. หลักสูตรกำหนดความมุ่งหมายเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกรู้จักและกำนัล
(Affective Domain) เป็นส่วนมาก แต่ลักษณะเนื้อหา สภาพการเรียนการสอนเป็น
เรื่องความรู้ (Cognitive Domain) กับการฝึกฝน (Psychomotor Domain)
เป็นส่วนใหญ่ แม้พฤติกรรมประเภทเดียวกัน ความมุ่งหมายกับเนื้อหาที่เน้นคนละอย่าง
ซึ่งเห็นได้ชัดว่า ความมุ่งหมาย ลักษณะเนื้อหา และการเรียนการสอนมิได้ประสานสัมพันธ์กัน
๔. หลักสูตรกำหนดอายุเด็กเริ่มเข้าเรียนไว้ ๖ ปี นั้นเหมาะสมแล้วแต่ในทาง
ปฏิบัติเด็กอายุยังไม่ถึง ๖ ปี ก็เข้าเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา ทำให้เกิดปัญหาความพร้อม
ของเด็ก
๕. เวลาเรียนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมี ๑๗๕ วัน แต่ความเป็นจริงโรงเรียน
ทั่วไปมีเวลาเรียนเพียง ๑๔๕ วัน นับว่าน้อยที่สุดในกลุ่มประเทศเอเชีย
๖. โครงสร้างหลักสูตรมีวิชาต่าง ๆ เป็นหลัก การกำหนดรายละเอียดมุ่ง
กำหนดตามรูปวิชานั้น ๆ ซึ่งเป็นภาระเรียนรู้ในแง่พุทธิปัญญารอบอย่างครบ เนื้อหาหลักสูตรขาดการ
ประสานสัมพันธ์กับความมุ่งหมายทั้งไป

๗. การกำหนดเนื้อหาหลักสูตรเป็น ๖ วิชา คือ ภาษา สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะศึกษา และ พละนามัย นั้นยังไม่เพียงพอ ควรจะให้เด็กได้เรียนสาระ หรือหลักของ เศรษฐกิจ ธรรมวิทยา นิเวศวิทยา ฯลฯ ตามควรแก่วัย

๘. หลักสูตรยี่สิบโครงสร้างและเนื้อหาที่มุ่งให้รายละเอียดข้อเท็จจริงต่าง ๆ มากเกินไป ทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยี เปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก การที่จะให้เด็กเรียนรู้ข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ ได้หมกหมุ่นกับความเปลี่ยนแปลงย่อมเป็นไปได้

๙. เนื้อหาและทักษะที่กำหนดให้เรียนมีอยู่มากที่เป็นความรู้ประเภท "รู้ไว้ไว้ว่า" ซึ่งผู้เรียนอาจจะแสวงหาเองได้ การมุ่งหวังให้เรียนรู้อะไรที่สำคัญเพื่อเป็นรากฐานของการรู้ อย่างอื่น ก็ปรากฏว่าไม่สามารถนำไปใช้ในกาละ เทศะต่าง ๆ มากนัก คงรู้ไว้เฉย ๆ เท่านั้น ความรู้ที่ได้มีส่วนพัฒนาระบบความคิด และวิถีชีวิตที่มีประสิทธิภาพน้อยเกินไป

๑๐. หลักสูตรภาษาไทย เนื้อหาสาระกำหนดไว้ขนานไปกับความมุ่งหมายและวิธีสอน ทักษะที่กำหนดให้เรียนก็ไม่บอกรายละเอียดให้แน่ชัด เนื้อหาค่อนข้างยากและมากเกินไป และยังกำหนดวิธีสอนอ่านเป็นคำเป็นประโยคก่อน สอนมันสอนสะกดตัวทีหลัง

๑๑. หลักสูตรคณิตศาสตร์ เนื้อหามุ่งให้ความเข้าใจทั่วไปและมีทักษะ บวก ลบ คูณ หาร เท่านั้น ขอกำหนดวิธีแก้ปัญหาตรงและแคบ ไม่ได้เน้นเรื่องความสามารถในการ ถ้ายโยงความรู้ และทักษะ

๑๒. หลักสูตรสังคมศึกษา เนื้อหาส่วนใหญ่อิงวิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ภูมิ - ศาสตร์ และประวัติศาสตร์ มิได้มีการนำวิชานิเวศวิทยา เศรษฐกิจ สังคมวิทยา ฯลฯ มาประยุกต์ใช้ให้พอเหมาะแก่วัยและประสบการณ์ของเด็กประถมเลย ความมุ่งหมายกำหนด คำนิยมและแบบอย่างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไว้มากมาย แต่เนื้อหาที่จัดให้เรียนมุ่งความรู้ข้อเท็จจริงมากกว่า ทั้งมิได้จัดเรียงลำดับเนื้อหาให้เหมาะสม ขาดการประสานสัมพันธ์กันระหว่าง วิชาต่าง ๆ

๑๓. หลักสูตรวิทยาศาสตร์ กำหนดความมุ่งหมายเกินขอบเขตและเป็นไปโดยยากใน ข้อเท็จจริง ความมุ่งหมายที่ระบุไว้ ไม่มีเนื้อหาและ/หรือกิจกรรมที่กำหนดให้เรียนเพื่อตอบ-

สนองความมุ่งหมายนั้น ๆ การจับลำดับเนื้อหาระหว่างชั้นต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องไม่สัมพันธ์กัน บางเรื่องไม่เข้าลักษณะวิชาศาสตร์ แต่เป็นความรู้ทั่ว ๆ ไป ที่มีขอบเขตกว้างขวาง พิสดาร

๑๔. ขาดนามัย สาระสำคัญที่กำหนดไว้เป็นจุดมุ่งหมายและเนื้อหา เหมาะกับวุฒิภาวะประสบการณ์ของเด็ก และความจำเป็นของสังคมไทย ในส่วนรวมดีแล้ว แต่มีใ้กำหนดให้โรงเรียนจัดสิ่งแวดล้อม และแนวปฏิบัติที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เนื้อหาสาระมีแต่ภาคทฤษฎี การปฏิบัติจริงจึงยังบกพร่อง บางอย่างเกินกำลังที่เด็กจะฝึกตามได้

๑๕. ทฤษฎีศึกษา มีความผิดพลาดที่นาวิตก การกำหนดความมุ่งหมาย ไม่ตรงกับหลักการของการเรียนศิลปะ เนื้อหาบางเรื่องกำหนดไว้ง่าย ๆ แต่ปฏิบัติยาก และมีประโยชน์น้อย เนื้อหาบางตอนเป็นการแสดงความมุ่งหมาย รายละเอียดต่าง ๆ เป็นที่น่าสงสัย

๑๖. ภาษาอังกฤษ เริ่มการสอนภาษาอังกฤษโดยการฝึกการสอนทักษะพื้นฐาน ๔ อย่าง คือ พูด ฟัง อ่าน เขียน และความรู้ไวยากรณ์เบื้องต้น ซึ่งเหมือนกับการสอนภาษาไทย แต่กลายเป็นภาษาต่างประเทศ จึงมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน และมีปัญหาในภาคปฏิบัติมากจนปรากฏว่าได้ผลน้อย เนื้อหาที่กำหนดให้เรียนไม่มีขอบพรวงใหญ่ ๆ เหมือนวิชาอื่น ปัญหาอยู่ที่ภาคปฏิบัติทั้งสิ้น

๑๗. ทศตศึกษา ความมุ่งหมายที่ระบุไว้ไม่สูงส่งเกินไป แต่เป็นไปโดยยากที่จะได้ผลตามนั้นทุกประการ ลักษณะวิชาที่จัดให้เรียนไม่มีรายละเอียดให้ปฏิบัติตาม ท้องอาศัยประมวลการสอนแยกเป็นแขนงวิชาซึ่งมีถึง ๓๐ ประเภท คุณภาพโครงสร้างหลักสูตรก็เห็นว่าส่วนใหญ่สมควร แต่ทางปฏิบัติมีปัญหามากที่สุด และให้ผลน้อยที่สุด

๑๘. การใช้หลักสูตร ครูไม่สามารถนำหลักสูตรไปเปลี่ยนใช้ที่โรงเรียนได้โดยลพิพ เพราะหลักสูตรเขียนไว้ไม่ชัดเจน และไม่ใ้ให้แบบอย่างที่จะแสดงวิธีการเรียน การทำกิจกรรม และกำหนดสิ่งแวดล้อมอันพึงประสงค์พอที่จะเป็นแนวให้ครู และนักเรียนนำไปปฏิบัติได้เลย

๑๙. ครูและศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ ไม่มีโอกาสที่จะศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรก่อน

ที่จะทำการสอนหรือนิเทศ จึงไม่สามารถเข้าใจความต้องการของหลักสูตรได้ก็พอ ครูไม่ได้ออนตามหลักสูตรหรือประมวลการสอนแต่อย่างใด แต่ยึดแบบเรียนเป็นสำคัญ

๒๐. ประมวลการสอนภาคต่าง ๆ และโครงการสอนของจังหวัดต่าง ๆ ที่จะต้องจัดทำขึ้นให้เหมาะสมกับปัญหาและสภาพในท้องถิ่นนั้น มิได้เป็นไปตามที่ถูกต้องควรมีการคัดลอกหรือดำเนินการตามประมวลการสอนหรือโครงการสอนของส่วนกลาง

๒๑. การสอนตามหลักสูตรเป็นไปไกลยาก เพราะโรงเรียนขาดครู คู่มือครู หนังสือแบบเรียน หนังสือประกอบการกันคว่าข้างอิง และอุปกรณ์การสอน

๒๒. การตรวจเยี่ยมและนิเทศโรงเรียนในท้องถิ่นห่างไกลมีน้อย ครูใหญ่ครูน้อยดำเนินการสอนไปตามกำลังความสามารถที่จะทำได้

๒๓. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการเรียนวิชาต่าง ๆ คำกว่าเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด โดยเฉพาะในกานภาษา ผลการเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ และประถมปีที่ ๔ คำมาก ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คำกว่าเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด การสอนคณิตศาสตร์แนวใหม่และแนวเก่าทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ต่างกัน

๒๔. วิธีสอนวิธีเรียนในชั้นตามปกติ ครูและนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการจกคัดลอกของบน ไม่ได้ฝึกฝนลงมือคิด และค้นคว้าหาเหตุผลข้อเท็จจริง ครูสอนเด็กทั้งชั้นเหมือนกันหมด โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒๕. คู่มือครูวิชาต่าง ๆ ไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าของวิทยาการและมีจำนวนน้อยใช้กันไม่ทั่วถึง

๒๖. ไม่มีแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ฝึกฝนตนเองได้ เด็กคัดลอกแบบฝึกหัดบนกระดานดำ จึงกินเวลามาก และทำลายโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ฝึกฝนตามระดับความเข้าใจความสามารถของเด็กเอง

ข้อเสนอแนะ

๑. เพื่อการจัดทำหลักสูตรใหม่

๑. จุดอ่อนข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๐๓ ตามที่ได้วิเคราะห์ข้างต้น ควรได้รับการพิจารณาโดยละเอียด เพื่อหลีกเลี่ยงหรือป้องกันมิให้มีจุดอ่อนที่ประจักษ์แล้ว

๒. การจัดทำหลักสูตรใหม่ ไม่ควรจัดทำด้วยการยึดหลักสูตรเก่าเป็นหลัก แล้วปรับปรุงส่วนประกอบต่าง ๆ เพราะด้วยวิธีนั้นจะไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องตัวเท่าที่ควร และจะเป็นการยึดสาระรูปแบบเดิมซึ่งบ่งบ่องในคิต บัญหาต่าง ๆ จะลงรูปรอยเดิมต่างกันก็แต่ในรายละเอียด ทางที่ดีควรตั้งหลักใหม่ทั้งต้น โดยไม่ยึดถือรูปวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม และอัตราเวลาเรียน ควรมุ่งสาระสำคัญของประสบการณ์ ทักษะ และทัศนคติที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ซึ่งเหมาะสมกับวิถีภาวะของผู้เรียน และเหมาะสมกับธรรมชาติของความรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้ควรจัดเวลาให้สอดคล้องกับช่วงเวลาความสนใจของเด็กประถมศึกษา โดยเลิกเคร่งครัดกับจำนวนชั่วโมงแบบเดิม ๆ

๓. การจัดทำหลักสูตรใหม่ ควรคำนึงถึงหลักพื้นฐานที่จำเป็นดังนี้

๓.๑ คำนึงถึงความจำเป็น ความต้องการของบ้านเมือง และเอกลักษณ์ของสังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงแห่งชาติ

๓.๒ คำนึงถึงประสบการณ์เบื้องต้นที่สั่งสอนของมหาชนที่รัฐเกณฑ์ให้เข้าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา

๓.๓ คำนึงถึงแนวโน้มและความต้องการทางการศึกษาในช่วงเวลาที่จะต้องจัดทำหลักสูตรใหม่ คือ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๐ โดยประมาณ

๓.๔ คำนึงถึงความเหมาะสมในเชิงจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กไทยในวัยประถมศึกษา

๓.๕ คำนึงถึงความสมควร และความเป็นไปได้ทางจิตวิทยาการเรียนรู้ และความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าของวิทยาการ

๓.๖ คำนึงถึงความต่อเนื่องของประสบการณ์การเรียนรู้ และการประสานเกี่ยวพันกัน (Unity) ของแขนงวิชาต่าง ๆ

๓.๗ คำนึงถึงการยืดหยุ่น และปฏิบัติได้ตามความผันแปรแตกต่างกันของท้องถิ่น กลุ่มชน บุคคล และกาลเวลา

๘. การจัดทำหลักสูตรใหม่ ควรมีปรัชญาหรืออุดมคติทางการศึกษาที่พิจารณาแก่ลัทธิ - กรองอยู่แล้วเป็นหัวใจ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับพื้นฐานและเอกลักษณ์ของชาติบ้านเมือง และ สอดคล้องกับหลักพื้นฐานที่เสนอข้างตน

๙. การกำหนดความมุ่งหมาย สาระเนื้อหา และรูปแบบของหลักสูตร ควรจัด ให้ครอบคลุมประสิทธิภาพทั้ง ๓ ประเภท ให้ได้สัดส่วนสัมพันธ์กันและประสานกันดี อันได้แก่ ประสิทธิภาพเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึกค่านิยม และทักษะต่าง ๆ (Cognitive Domain , Affective Domain, Psychomotor Domain)

๑๐. ในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีส่วนช่วยยกร่างหลักสูตร ใหม่ จึงเห็นสมควรเสนอผลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาชั้นให้สถาบัน ฯ ใ้รับไปพิจารณา ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

๑๑. คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร ควรจัดให้มีการประชุมปฏิบัติแบบเข้ม (Inten .sive) และเพิ่มเวลาติดต่อกันอย่างน้อย ๒ สัปดาห์ โดยเชิญนักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญใน สาขาวิชาต่าง ๆ ตัวแทนศึกษานิเทศและครู และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพื่อร่วม กันกำหนดอุดมคติ สาระ แบบรูป เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ปรารถนา

๑๒. การจัดทำหลักสูตรใหม่ ระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ควรให้สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างดีกับการศึกษาตอนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษานักผู้ใหญ่

๑๓. หลักสูตรประถมศึกษาปีที่ ๑ ควรปรับปรุงให้เป็นการเตรียมความพร้อมให้ แก่เด็กส่วนใหญ่ที่เริ่มเรียนโดยไม่เคยผ่านชั้นอนุบาลมาก่อน อย่างน้อยในระยะภาคเรียนต้น ๆ แล้วจึงค่อยกำหนดให้เรียนเนื้อหาสูงขึ้นได้ในชั้นต่อ ๆ มา

๑๔. ควรจัดทำคำแนะนำวิธีใช้หลักสูตรลงไว้ในหลักสูตรให้แจ่มแจ้งชัดเจน และ สะดวกต่อการปฏิบัติ

๑๕. ควรมีการทดลองใช้หลักสูตรภายในกำหนดเวลาที่ไม่นานเกินไป เพื่อให้มี การแก้ไขดัดแปลงตามความจำเป็น และทดสอบความเหมาะสม

๑๑. ควรมีการประชุมสัมมนา^{ที่ ๕} และแบบเนียบเป็นระยะ ๆ เพื่อสร้างทัศนะและความเข้าใจที่ถูกต้องแก่บุคคลในวงการศึกษาและมหาชนทั่วไป

๑๒. ควรมีด่านักงานกลาง (Secretariat) และเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตรเป็นหน่วยปฏิบัติการถาวร ทั้งในระยะร่างหลักสูตรใหม่และระยะต่อ ๆ ไป เกี่ยวกับการทำรายละเอียดหลักสูตร ตลอดจนปรับปรุงหลักสูตรให้รับกับสภาพเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นตามกาลสมัยที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้สำนักงานกลางดังกล่าวมีหน้าที่ปรับปรุงแบบเรียน ผูกอบรมครูก่อนประจำการ ในประจำการและทดลองใช้หลักสูตรด้วย ไม่ควรทำงานในรูปของกรรมการที่มาประชุมกันตามวาระโศกเดียว เพราะช้าและไม่ละเอียดถี่ถ้วนสมกับความจำเป็นและความซับซ้อนของงานพัฒนาหลักสูตร

ข. เพื่อการนำหลักสูตรใหม่ไปปฏิบัติให้เกิดผลดี

๑๓. ควรจัดให้สถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งถือเป็นหน้าที่ของใหญ่ที่สำคัญออกไปเป็นครูประถมศึกษาทุกคน ให้ความสำคัญแก่หลักสูตรให้แจ่มแจ้งทั้ง เนื้อหา สาระ วิธีการ และปัจจัยที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติ

๑๔. การฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ ครูประจำการ เป็นกระบวนการใหญ่และต่อเนื่องเป็นแผนงานแน่นอน โดยแบ่งเป็นชั้นที่ ๑ อบรมศึกษานิเทศก์และครูประจำการจากแหล่งที่คัดเลือกไว้เพื่อสาธิตแบบอย่าง ชั้นที่ ๒ อบรมศึกษานิเทศก์และครูประจำการจากแหล่งที่จะมาศึกษาปฏิบัติงานจากประเภทแรก แล้วนำกลับไปปฏิบัติสืบเนื่องในเขตปฏิบัติการที่กว้างขวางขึ้น และชั้นที่ ๓ อบรมครูประจำการทั่วราชอาณาจักร โดยยึดครูและปฏิบัติทั้งสองประเภทแรกเป็นหลัก - ขยายงาน ทั้งนี้โดยมีกำหนดเวลาที่แน่นอน

๑๕. ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มปฏิบัติการหลักสูตรขึ้นในระดับส่วนกลางภาค และจังหวัด ตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อตรวจสอบดูแลและติดตามคุณภาพหลักสูตรอย่างมีแผนงานและมีระเบียบวิธีที่แน่นอน แล้วเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดไป

๑๖. ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากสถาบันฝึกหัดครูและ

หน่วยศึกษานิเทศก์ทุกระดับอย่างจริงจัง และสนับสนุนการทดลองสาธิตแบบอย่างการสอนที่
เหมาะสมให้มากกว่าการแนะนำถ้อยวาจาหรือตัวหนังสือ หรือการอบรมระยะสั้น

๑๗. การจัดทำแบบเรียนใหม่ ควรให้มีคู่มือครูกำกับแบบเรียนนั้น ๆ โดยละเอียด
ตลอด และในวิชาที่จำเป็นต้องมีคู่มือฝึกหัดใหม่แบบฝึกหัด (Work Book) ให้สัมพันธ์กับแบบ
เรียนอย่างใกล้ชิด โดยให้ทั้งสามอย่างคือ แบบเรียน คู่มือครู และแบบฝึกหัดของนักเรียน
เป็นสิ่งที่ต้องขนานกันไปโดยตลอด

๑๘. ในภูมิภาคหรือท้องที่หรือกลุ่มชนที่มีปัญหาพิเศษ ไม่อาจนำหลักสูตรไปใช้ได้โดย
ตรง ควรสนับสนุนให้หลักสูตรประกอบเพื่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพและความพร้อมให้แก่
เด็กเสียก่อน

๑๙. ควรถือเป็นระเบียบบังคับให้ศึกษานิเทศก์ ครูใหญ่ ครูใหญ่ทุกโรงเรียนทุกแห่ง
มีหลักสูตรไว้เป็นที่ปรึกษาอ้างอิง และให้ทำความเข้าใจหลักสูตรอยู่เสมอ

๒๐. การบริหารและนิเทศการศึกษา ควรยึดหลักสูตรประถมศึกษาเป็นหลัก โดย
ให้สำคัญอย่างสูง

๒๑. ควรปรับปรุงระบบการวัดผลให้สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักสูตรใหม่

๒๒. ควรมีการควบคุมตรวจตราและส่งเสริมให้โรงเรียนถือปฏิบัติตามแนวหลักสูตร
โดยใกล้ชิดสม่ำเสมอ

๒๓. ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรให้ก้าวหน้าทุก ๆ ๑๐ ปี และถ้าได้ศึกษา
ศึกษามผลตามปฏิบัติตามหลักสูตรอยู่โดยสม่ำเสมอ มีระเบียบวิธีแล้ว การเปลี่ยนแปลงทุก ๆ
๑๐ ปี คงไม่เป็นภาระที่เหลือวิสัย

สรุปผลการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ และข้อเสนอแนะ

๑. หลักสูตรไม่กระจัดกระจายลงไป โรงเรียนมัธยมศึกษาที่หน้าที่ยังไร
ทำให้ยากแก่การกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะของชั้นมัธยมศึกษา และความสัมพันธ์ของการ
ศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นต้นกับการศึกษาชั้นอื่น ๆ

ก่อนที่จะกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรระดับนี้ จึงควรระบุให้ชัดเจนลงไป ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา มีหน้าที่อย่างไร มีหลักการอะไร เพื่อจุดประสงค์อะไร และความมุ่งหมายของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต่างกับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างไร เพื่อให้เป็นแนวในการกำหนดความมุ่งหมายของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

๖. ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ความมุ่งหมายของสายสามัญและสายอาชีพเป็น -
อย่างเดียวกัน ทำให้ไม่สะดวกในการจัดสอนทั้ง ๒ สายนี้ ซึ่งในทางปฏิบัติมีลักษณะไม่เหมือนกัน

ควรกำหนดความมุ่งหมายของแต่ละสายให้ชัดเจน

๓. การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรให้คำนึงถึง และเน้นความต้องการใน
ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับส่วนตัว และสังคม ในระยะเวลาแห่งการใช้หลักสูตรนั้น ดังนั้นเมื่อ
สภาพและเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้เดิมบางข้อ บางส่วน จึงไม่
เหมาะสมแก่กาลสมัย

ในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรจึงควรพิจารณากำหนดความมุ่งหมายเสียใหม่ให้ -
เหมาะสมแก่กาลสมัย ความมุ่งหมายที่กำหนดควรกล่าวไว้ให้ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง เพื่อ
ผู้บริหารและครูจะใส่ใจเข้าใจแจ่มแจ้งตรงกัน และใช้เป็นแนวในการปฏิบัติได้

๔. ความมุ่งหมายของหมวดวิชาที่กำหนดไว้ บางหมวดยังไม่ชัดเจนและครูไม่ -
สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและครบถ้วน

ควรพิจารณากำหนดความมุ่งหมายของแต่ละหมวดวิชาให้ชัดเจนจนสามารถแปล
ความหมายออกมาในรูปของพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีเอกสารประก
อบหลักสูตรให้ครูและนักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจจุดประสงค์ของการศึกษา
ได้แน่นอนและใช้เป็นแนวทางในการประเมินค่าของการศึกษาได้

๕. การกำหนดความมุ่งหมายของบางหมวดวิชา มีบางข้อเกินไปทำให้ยากแก่การ
ปฏิบัติ

ควรจะเลือกกำหนดความมุ่งหมายของแต่ละหมวดวิชาเฉพาะหัวข้อที่เป็นพื้นฐาน
และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

๖. ความมุ่งหมายของแต่ละหมวดวิชาเป็นความมุ่งหมายรวมไม่ได้แยกเป็นแต่ละวิชา
ควรกำหนดความมุ่งหมายของแต่ละวิชาไว้ เพราะแต่ละวิชาย่อมต้องการให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นในตัวผู้เรียนตงกัน

๗. โภยเหตุที่เวลาเรียนและอัตราเวลาเรียนขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของวิชา แต่
ความมุ่งหมายของวิชาไม่ชัดเจนแน่นอน จึงเป็นการยากที่จะกำหนดความกว้างขวางและลึกซึ้ง
ของเนื้อหา ตลอดจนอัตราเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสม

ผู้สอนจำนวนมากเห็นว่า การพิจารณาที่กำหนดความมุ่งหมายและเนื้อหาของหมวดวิชา
ให้ชัดเจนโดยสร้างหลักสูตร ตลอดจนคู่มือครูที่จะช่วยให้ทราบความกว้างขวาง ความลึกซึ้งของ
แต่ละหัวข้อที่สอนและเวลาที่ควรใช้ในการสอนเนื้อหาแต่ละหัวข้อ

๘. ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีอัตราเวลาเรียนสำหรับวิชาพลานามัย

ควรจัดให้มีอัตราเวลาเรียนสำหรับวิชาพลานามัย เพื่อให้ดำเนินกิจกรรมตามความมุ่งหมาย
ที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในสถานศึกษา ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๙. อัตราเวลาเรียนบางวิชา เช่น ภาษาต่างประเทศภาษาที่ ๒ ไม่เพียงพอที่จะ
ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

ควรจัดให้มีเวลาสำหรับให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาที่ตนถนัดหรือมีความสนใจเป็น
พิเศษในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้เกิดความชำนาญหรือเพื่อการศึกษาค้น

๑๐. หลักสูตรวิชาทักษะ โดยเฉพาะคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับ
ประถมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นกับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใกล้เคียง
สัมพันธ์กัน แต่มีลักษณะตัดขาดกันเป็นช่วง ๆ อยู่มาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และมัธยม
ศึกษาปีที่ ๔ ต้องเรียนเนื้อหาใหม่ ๆ จำนวนมาก ซึ่งไม่ใคร่สัมพันธ์กับความรู้และทักษะที่ได้
เรียนมาในชั้นต้น ๆ

ควรจัดลำดับเนื้อหาวิชาทักษะในหลักสูตรของชั้นต่าง ๆ ให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดย
ให้ความรู้และทักษะที่ได้เรียนมาแล้วในชั้นต้น เป็นประโยชน์ต่อการเรียนในชั้นต่อไป

๑๑. ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ มีวิชาเลือกเฉพาะแนกทั่วไป ในสายอาชีพไม่มีวิชาเลือกเลย

ควรจัดหลักสูตรให้มีวิชาบังคับและวิชาเลือก เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจที่แตกต่างกันของนักเรียน

๑๒. ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดหมวดวิชาในหลักสูตรแบ่งออกเป็นพวก ก. ข. ค. ทำให้นักเรียนไม่สามารถเลือกเรียนได้ตามความสามารถ

ควรเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้มีโอกาสได้เลือกเรียนตามความถนัดและความต้องการ

๑๓. เนื้อหาวิชาสามัญที่กำหนดให้สายสามัญ และสายอาชีพต้องเรียนมีมากเกินไป ทำให้ไม่อาจสนองความต้องการของแต่ละสายได้

ควรกำหนดวิชาสามัญที่บังคับเฉพาะสายให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละสาย โดยคำนึงถึงมาตรฐานของวิชาที่ต้องเรียนร่วมกัน

๑๔. เนื้อหาของวิชาเดียวกัน บางวิชามีรายการสอนซ้ำกัน เช่น หลักภาษาไทย มีรายการซ้ำกันทั้งมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย

ควรพิจารณารายการที่ซ้ำกันซ้ำกันอย่างไร เพราะบางที่หัวข้อซ้ำแต่ในการสอนมุ่งสาระสำคัญที่ลึกซึ้ง และยากขึ้น ตามลำดับชั้น ถ้าเป็นเช่นนั้น ก็ไม่ควรตัดเนื้อหาขึ้นตั้งในการพิจารณาจึงควรคำนึงถึงรายละเอียดการสอนประกอบด้วย อย่างไรก็ตามหลักสูตรควรกำหนดให้แน่นอนชัดเจนว่า ชั้นใดควรสอนแค่ไหน

๑๕. เนื้อหาของบางวิชามีรายการสอนซ้ำกันกับวิชาอื่น เช่น ภูมิศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีบางหัวข้อที่ซ้ำกันแต่มีกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ต้องการของแต่ละหัวข้อไว้ให้ชัดเจน

เนื้อหาเรื่องเดียวกัน แต่การสอนในต่างวิชากัน ผู้เรียนจะได้ความรู้ต่างกัน เพราะแต่ละวิชามีวิธีการศึกษาและความมุ่งหมายที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมโดยเฉพาะ เช่น การเรียนเรื่องอากาศ ในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาภูมิศาสตร์ ผู้เรียนจะได้รับความรู้ในแง่ที่ต่างกัน เพราะฉะนั้น จึงควรเขียนคำอธิบายของแต่ละหัวข้อไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน

๑๖. เนื้อหาของบางวิชา ขาดความต่อเนื่องกันระหว่างชั้น

ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้มีความต่อเนื่องกันระหว่างชั้น และให้นักเรียนได้สาระสำคัญที่ลึกซึ้งขึ้น หรือ กว้างขวางขึ้น ตามความเหมาะสมกับระดับชั้น

๑๗. รายการสอนบางวิชาไม่เหมาะสมแก่ชั้นเรียน และสภาพการณ์ปัจจุบัน

ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรายการสอนวิชาเหล่านั้น ๆ โดยคำนึงถึงความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับและความก้าวหน้าทางวิทยาการ

๑๘. การปรับปรุงหลักสูตรที่ได้จัดทำไปแล้วนั้น ได้ประกาศใช้หลักสูตรใหม่โดยยังมีได้จัดทำวัสดุประกอบการใช้หลักสูตร คือ แบบเรียน คู่มือครูสำหรับการใช้แบบเรียนแต่ละเล่ม คู่มือปฏิบัติการ ฯลฯ ตลอดจนอุปกรณ์การสอนและวัสดุที่ครบถ้วน และมีได้เตรียมครูให้พร้อมที่จะทำการสอนเนื้อหาใหม่ ๆ และที่จะใช้วัสดุประกอบการใช้หลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้น เป็นเหตุให้การใช้หลักสูตรไม่อาจดำเนินไปเป็นย่างก็เท่าที่ควร และมาตรฐานการสอนของครูแต่ละโรงเรียนผิดแปลกกันไปไคมาก

เมื่อได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรขึ้นแล้ว ก่อนที่จะประกาศใช้หลักสูตรใหม่ ควรจัดเตรียมส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ คือ งานวัสดุประกอบการใช้หลักสูตร เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และบุคลากรให้พร้อมสรรพ

๑๙. หลักสูตรใหม่ที่ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ มีการปรับปรุงทุกวิชาพร้อมกัน ทำให้ยากแก่การเตรียมการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเตรียมครูทั้งประจำการและกอนประจำการให้พร้อมที่จะใช้หลักสูตร

ถ้าไม่มีความจำเป็นรีบด่วน ควรปรับปรุงหลักสูตรคราวละ ๑ - ๒ หมวดวิชาเท่านั้น เพื่อสะดวกในการเตรียมการใช้หลักสูตร

๒๐. โรงเรียนส่วนมากยังไม่มึบริการแนะแนว ที่สามารถให้บริการแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี

ควรจัดและปรับปรุงบริการแนะแนว เพื่อช่วยนักเรียนให้ได้เรียนตามเอ้ศักยภาพอย่างแท้จริง

๒๑. แบบเรียนและคู่มือครูยังไม่ครบทุกวิชา โดยเฉพาะทางสาขาชีวศึกษา ทำให้การสอนของ **ค่างครูทั้งโรงเรียน** ผิดแปลกกันไปไกลมาก

ควรมีแบบเรียนให้ครบทุกวิชา และมีคู่มือครูสำหรับแบบเรียนแต่ละเล่ม เพื่อให้ครูได้ใช้เป็นแนวในการสอนและทำให้การสอนของโรงเรียนต่าง ๆ มีมาตรฐานขั้นต่ำเป็น -
อย่างเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

๒๒. แบบเรียนที่มีอยู่บางเล่ม บางวิชา เช่น วรรณคดีไทย ภาษาอังกฤษไม่
เหมาะสมแก่กาลสมัยและวัยของเด็ก บางเล่มมีผิดพลาด

ควรจะได้วิเคราะห์แบบเรียนทุกเล่ม และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๒๓. หนังสือประกอบการเรียนยังมีไม่เพียงพอ

ควรจัดให้มีหนังสือประกอบการเรียนให้มากขึ้น และกว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะหนังสือประกอบการเรียนที่มีแบบฝึกหัดมากพอสมควรให้นักเรียนอ่าน
เข้าใจด้วยตนเอง

๒๔. หนังสืออ่านเพิ่มเติมยังมีน้อยมาก ไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนที่ต้องการศึกษาบางเรื่องบางตอนอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง แต่ไม่อาจ
ได้รับจากการเรียนในชั้น

ควรจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้กว้างขวาง เพื่อให้นักเรียนสามารถเพิ่มพูนความรู้
ตามความต้องการและความสนใจของตนด้วยการอ่านเอาเองในเวลาว่าง

๒๕. แบบเรียนหลักภาษาไทยสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย
ไม่มี หลักสูตรทั้งสองระดับกำหนดแนวการสอนหลักภาษาไทยว่า ให้สอนหลักภาษาตามหัวข้อ
ต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษาและการเรียนวรรณคดี แต่คำอธิบายศัพท์และกิจกรรมที่ -
เสนอแนะไว้ในแบบเรียนวรรณคดีไม่อาจใช้เป็นแนวในการสอนหลักภาษาไทยให้ครอบคลุมทุก
หัวข้อตามหลักสูตรได้ ทำให้เกิดความลำบากแก่ผู้สอน

ควรจัดทำแบบเรียนวรรณคดีให้สัมพันธ์กับหลักสูตรหลักภาษาคำด้วย เพื่อครูได้ใช้
เป็นแนวในการสอนและทำให้การสอนของครูและโรงเรียนต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกัน

๒๖. อุปกรณ์สำหรับฝึกในกานต่างายังขาดแคลน

ควรจัดให้มีอุปกรณ์สำหรับฝึก เช่น อุปกรณ์สำหรับฝึกการฟัง การพูด การอ่าน ใน การเรียนภาษา อุปกรณ์สำหรับปฏิบัติการ และอุปกรณ์สำหรับฝึกในวิชาคณิตศาสตร์

๒๗. นักเรียนส่วนมากยังมีความรู้ไม่ไคมาครฐาน

ควรพิจารณาทหาสาเหตุและทางแก้ไขซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่จำนวนนักเรียนแต่ละ ชั้นมีมากเกินไป ความบกพร่องของโรงเรียนในคานครู ทั้งปริมาณและ/หรือคุณภาพ การที่ โรงเรียนขาดแบบเรียน วัสดุอุปกรณ์ วัสดุฝึก โรงฝึกงาน และอาคารประกอบที่จำเป็นหรือ สาคเหตุอื่น

๒๘. การประเมินผลยังมีไคประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกานต่าง ๆ ครอบกวน ครูโดยมากสอนเพื่อให้นักเรียนสอบไล่ไค

ควรปรับปรุงการสอนโดยคำนึงถึงลักษณะของการสอบไล่และวัดผลด้วย

๒๙. การนำคะแนนรวมมาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณา ไค - ตก ไม่ช่วยส่งเสริมการ เรียนของเด็กไคเท่าที่ควร

ควรใช้ระเบียบการวัดผลแบบหน่วยกิต คิดการ ไค - ตก เป็นรายวิชา ซึ่งจะ ทำให้แต่ละวิชามีความสำคัญเท่ากัน

๓๐. เนื้อหาและคะแนนของวิชาที่มีข้อสอบหลายฉบับไม่ไคสัดส่วนกัน

ควรพิจารณาเนื้อหาข้อสอบและสัดส่วนของคะแนนแต่ละฉบับให้เหมาะสมกัน ถ้า คะแนนน้อยเกินไปไม่สัมพันธ์กับเวลาเรียน ครูและนักเรียนอาจมองไม่เห็นความสำคัญของการ เรียนการฝึกในกานนั้น

๓๑. การสอนมีคะแนนงานระหว่างปีทุกชั้น

ควรให้มีคะแนนงานระหว่างปีทุกชั้น โดยพิจารณาสัดส่วนของคะแนนงานระหว่างปี และคะแนนปลายปีให้เหมาะสม

๓๒. ผู้เกี่ยวข้องกับการสอน การสอบไล่ และวัดผลจำนวนมากยังไม่มีความรู้ความ

เข้าใจในเรื่องการวัดผลและประโยชน์ของการวัดผลเพียงพอ

ควรจัดให้มีการประชุมอบรมและสัมมนาเรื่องการสอนไวยากรณ์และวิวัฒนาการของภาษา
นิเทศ และครู และเผยแพร่วิธีการสอนไวยากรณ์และวิวัฒนาการให้แก่นักเรียนและครูปกครองตลอดจนผู้สนใจ
ไวยากรณ์

๓๓. ไม่มีการวิเคราะห์ผลของการสอนไวยากรณ์ และไม่ได้อาศัยการสอนไวยากรณ์เป็นอุปกรณ์การสอน
การวิเคราะห์ผลของการสอนไวยากรณ์ และแจ้งผลใหญ่เกี่ยวกับไวยากรณ์ เพื่อจะก่อให้เกิด
การเรียนการสอนไวยากรณ์ให้ดียิ่งขึ้นไป

๓๔. ข้อสอบรวมซึ่งเป็นเกณฑ์พิจารณา ได้ - ตก ทำให้โรงเรียนมุ่งหวังแต่จะให้
เด็กของตนสอบได้ ทำให้การสอนไม่คำนึงไปให้สนองวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้
และทำให้โรงเรียนไม่สามารถหรือไม่พยายามคิดเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพ
ท้องถิ่น

ควรเลิกข้อสอบรวมเสีย แล้วให้โรงเรียนเป็นผู้วัดผลเอง โดยกำหนดเกณฑ์ -
พิจารณาไว้ เพื่อมิให้เกิดความแตกต่างกันในการปฏิบัติ สำหรับโรงเรียนที่มีมาตรฐานยังไม่ดี
พอ นั้น ก็อาจจะได้รับข้อสอบมาตรฐานไปใช้สอบได้ แต่ไม่ถือเป็นเกณฑ์พิจารณานักเรียนได้-ตก

๓๕. ข้อสอบไวยากรณ์ของแต่ละปีมีระดับความยากง่ายต่างกัน ทำให้ไม่อาจเปรียบเทียบ
ผลของการสอนไวยากรณ์ของปีต่าง ๆ เพื่อทราบประสิทธิภาพของการเรียนได้

ควรจัดทำข้อสอบมาตรฐาน โดยทำการวิเคราะห์ข้อสอบแต่ละข้อเพื่อทราบความ
เหมาะสมและระดับความยากง่าย

๓๖. โรงเรียนต่าง ๆ ไม่ทราบมาตรฐานการสอนของตน จึงไม่มีการแก้ไขปรับปรุง
การสอนให้ดีขึ้น

ควรมีข้อสอบมาตรฐานไว้ทดสอบมาตรฐานการศึกษาของทุกชั้น "